730495

SELAMAT DATANG DI UZBEKISTAN BAPAK PRESIDEN SOEHARTO

ЮРТИМИЗГА ХУШ КЕЛИБСИЗ, ЖАНОБ СУҲАРТО!

БУГУН МАМЛАКАТИМИЗГА ИНДОНЕЗИЯ РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ СУХАРТОНИНГ РАСМИЙ ТАШРИФИ БОШЛАНАДИ.

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

8 апрель, шанба, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. **№ 68 (1070)**

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

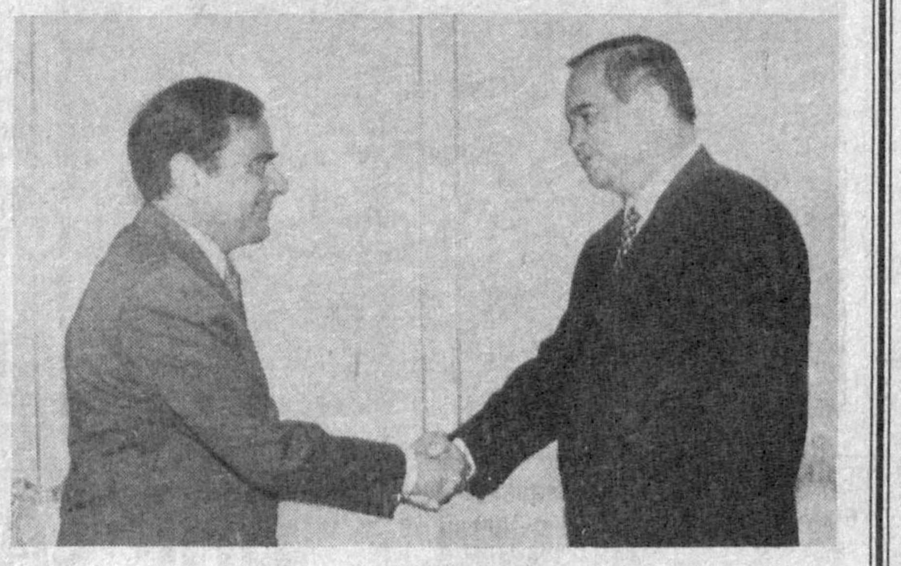

7 апрель куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Буюк Британия ва Шимолий Ирландия бирлашган қироллигининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Пол Бернни унинг илтимосига биноан қабул қилди.

Ислом Каримов Ўзбекистон билан Буюк Британия ўртасидаги муносабатлар ривожидан мамнуният изҳор этар экан, элчи жанобларининг бу алоқалар мустаҳкамланишига қўшган ҳиссасини юксак баҳолади. Халқларимизнинг ўзаро ҳамкорлигини кенгайтириш йўлида кўрсатган хизматлари учун унга миннатдорлик билдирди.

— Умид қиламанки, — деди юртбошимиз, — Буюк Британияга ташриф чоғида имзоланган муҳим ҳужжатларни амалга татбиқ этишда мамлакатингизнинг Ўзбекистондаги элчихонаси муносиб ҳисса қўшишда давом этади.

Элчи самимий қабул ва ўз шаънига билдирилган илиқ сўзлар учун Ислом Каримовга миннатдорлик изҳор этди.

— Ўзбекистондаги фаолиятим давомида мен ҳаётимдаги энг бахтиёр кунларни кечирдим, — деди Пол Берн. — Бу ердан ажойиб таассуротлар ва эзгу туйғулар билан қайтмоқдаман. Буюк Британия билан Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар бундан буён янада равнақ топишига ишонаман.

* * *

Шу куни Президент Ислом Каримов Ҳиндистон Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Далип Мехтани ҳам унинг илтимосига биноан қабул қилди.

— Сиз орқали бутун Ҳиндистон халқига ва мамлакатингиз ҳукуматига Ўзбекистон халқининг самимий тилакларини билдирмоқчиман, — деди Ислом Каримов. — Чунки Ҳиндистон мамлакатимиз мустақилликка эришган илк кунларда унинг истиқлолини биринчилардан бўлиб тан олди. Буюк аждодларимиз боғлаган ҳамда биз ҳақли равишда фахрланадиган дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларининг мустаҳкамланишида Сизнинг ҳиссангиз борлигидан мамнунман. Умид қиламанки, доимо мамлакатимизнинг дўсти бўлиб қоласиз.

Далип Мехта жаноблари ўзига билдирилган ҳурмат, элчилик фаолияти давомида яратилган шароитлар учун Ўзбекистон раҳбарига миннатдорлик изҳор этди. Мамлакатимиздан хуш таассуротлар билан қайтаётганини таъкидлаб, Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик абадий ривожланиб боришига ишонч билдирди.

Қабул маросимларида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов иштирок этди.

(ЎзА).

СУРАТЛАРДА: қабуллар пайти.

Р. ШАГАЕВ тасвирга олган.

САМИМИЙ ҚУТЛОВ

Олий мақом ва азизи мукаррам Президент Ислом Каримов жаноби олийларига, оила аъзоларига, ҳур ва демократик Ўзбекистонда яшаб турган барча ватандошларимизга

Саудия Арабистонининг Маккатул мукаррама ва Мадинатул мунаввара истиқомат қилувчи ватандошларингиз номидан ҳур сайлов йўли билан Ислом Каримов ҳазратларининг Президентлик ваколатлари 2000 йилга қадар узайтирилганини чин қалбимиздан табрик этамиз.

Илоҳо ўзи бошлаган мустақиллик йўлига, ўз лисони билан эълон қилган истиқлол машъалига кўп йиллар ниғоҳбонлик қилиб туриш саодатини Президент ҳазратларига насиб айлаб, Ўзбекистон халқининг дунёдаги илғор миллатлар қаторидан ўрин олганини кўриш бахтига муяссар қилсин, омин.

Ўзбек халқига бахт-саодат, тинчлик-омонлик, Президент жаноби олийларига мустаҳкам соғлиқ, узоқ умр тилаб қолувчи Саудия Арабистонида яшовчи ватандошларингиз.

Сафохон, Тўрахон, Мўминжон, Олимжон, Меллибек, Абдулҳамид Махдум, Абдураҳмонхўжа, Аҳмадали Тўлқин, Зуҳриддин, Абдуқодир Қори, Аъзамжон, Абдулҳаким Қори.

• Хабарлар оқимидан

УРГАНЧ ҒИШТИ 35 ФОИЗ АРЗОНИГА СОТИЛЯПТИ

Урганч қурилиш материаллари ҳиссадорлик жамияти корхонасида тайёрланган ғиштларни сотиб олган фуқаролар ўтган бир йил давомида жами 300 минг сўмлик имтиёзга эга бўлишди.

Корхона маҳсулоти уларга Ўзбекистон Президентининг «Республикада уй-жой қурилишини рағбатлантириш ва ривожлантиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида» бир йил муқаддам қабул қилган фармонига мувофиқ ана шунча миқдорда арзонлатиб берилди. Шахсий иморатини тиклаётган фуқаролар шу давр мобайнида заводдан 3 миллион 300 минг дона ғишт сотиб олишди. Берилган имтиёз эса амалдаги нархларнинг атиги 65 фоизини ташкил этди.

— Имтиёзли нархда ғишт сотишимизни сўраб, ариза берган барча фуқароларнинг талабини ўз вақтида қондиришга ва улар сўраган маҳсулотни тўла миқдорда етказиб беришга муваффақ бўлдик. Хизмат кўрсатиш ҳажмини бу йил яна 30 фоиз ошириш билан Президентимиз фармони тўла рўёбга чиқишини таъминлаймиз, — деди корхона раиси Худойназар Эшчонов.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

САРАТОВ УНИ — АСАКАДА

Асакаликлар анчадан буён Саратовнинг хушбўй уни мазасини тотишмай қўйишганди. Боиси иқтисодий алоқа ришталари узилганди.

Куни кеча Асака туманини тайёрлов-сотув корхонаси ишбилармонлари саъйи ҳаракати билан 130 тонна ун олиб келинди. Қиммат эмас, бозор баҳосидан анча арзон нархда пулланди.

— Яна 500 тонна худди шундай маҳсулот олиб келамиз, — дейди корхона раҳбари Исломжон Ҳакимов.

Шуниси муҳимки, тадбиркорлар пул муаммосини ҳал қилиш масаласида қулай йўл тутишди. Маҳсулотларни давлат ва жамоа хўжаликлари ходимларига насияга — кейинчалик пул тўлаш шарти билан тарқатдилар. Оқилона тадбиркор ҳам, тадбиркор ҳам ютди.

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТАДБИРЛАР МУҲОКАМА ЭТИЛДИ

Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигида Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасида баён қилинган вазифаларни амалга ошириш юзасидан вазирлик белгилаган тадбирлар муҳокама этилди.

Тадбирларда, жумладан, Ўзбекистон Республикасида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг иккинчи босқичини назарий таҳлил қилишга бағишланган тўртта илмий тадқиқотлар тўпламини нашр этиш кўзда тутилган. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари талабалари учун «Беш тамойил — ҳаётга» номли тўртта ўқув-услубий қўлланма ҳамда ижтимоий фанларни ўқитишда Ислом Каримов маърузаларидан фойдаланиш бўйича услубий тавсиялар ҳам чоп этилади. Келаси ўқув йилидан бошлаб таълим дастурига йигирма соатлик «Истиқлол ва тараққиёт» номли махсус курс киритилади. Шу йил апрелидан бошлаб эса «Истиқлол ва таълим» рукни остидаги ўқувлар бошланади.

Йиғилишда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси А. Азизхўжаев қатнашди.

(ЎзА).

• 9 апрель — Амир Темур таваллуд топган кун

Абдулла ОРИПОВ: МУДРОҚ ҒУРУРЛАРНИ УЙҒОТГАН СИЙМО

Ҳазрат соҳибқирон Амир Темурнинг бу галги муборак таваллуд кунлари келгуси йили нафақат Ўзбекистон, балки дунё миқёсида тантана қилинажак қутлуғ тўйларига қизғин тайёргарлик авж олган паллага тўғри келди. Маълумки, республика Вазирлар Маҳкамаси 1994 йил декабрида қабул қилган Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш ҳақидаги қарорга биноан мамлакатимиз бўйлаб ушбу муборак санага ҳозирлик борасида улкан тадбирлар белгиланди ва амалга оширилмоқда. Амир Темур таваллуди куни арафасида ҳазратнинг ҳаёти, тарихда тутган ўрни хусусида Ўзбекистон халқ шоири, республика Олий Мажлиси депутати Абдулла ОРИПОВ билан суҳбатлашдик.

— Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасида бошқа кўпгина соҳалар қатори маънавият масаласига ҳам жуда катта эътибор қаратилди. Зотан, маънавиятимиз илдизлари бўлмиш ўтмиш қадриятларимизга муносабат, уларни қайтадан халқ назарига, жаҳон назарига тақдим этиш маънавиятимизнинг бурчимиз. Жумладан, маънавиятимизнинг энг теран илдизларидан, ўқтомирларидан бири, албатта, Амир Темур сиймосидир. Мен ҳозиргача ҳам бир ғалати ҳис қилолмайманки, шунча йиллар мобайнида Темурдек улкан сиймони, жуда катта хазинани биздан яшириб келишга қандай ҳаддилари сиққан экан. Ахир, Амир Темур сиймоси ҳам Помир ёхуд Ҳимолай тоғидай ёхуд осмондаги ойдай ва ё масалан, Тинч океанидай кўз ўнгимизда турган ҳодиса-ку! Яъни, Темур сиймоси инсоният тарихида бизгача бўлган, биздан кейин ҳам бўладиган катта бир жаҳоншумул факт. Темурни кимдир яхши кўриши ёки кимдир ёқтирмаслиги мумкин. Аммо, ҳеч ким уни ҳеч қачон бу фактни инкор этолмайди. Бу сиймо олдидан кўз юмиб ўтиб кетиш мумкин эмас.

Таассуфки, худди ана шундай бўлиб ҳодиса — Темур сиймоси биздан шу яқин вақтгача беркитиб келинган. Қолаверса, Темур фаолияти билан боғлиқ тарихий ва адабий манбаларни [illegible] китобларини ўрганиш [illegible] Ойбек, Абдулла Қодирий каби зотларнинг Темур ҳақида билганларини ёзиб қолдиролмаганликлари буюк армон бўлиб туюлади. Темур ҳақидаги ёзма манбаларни ўрганиб борсангиз, шўро мафкураси фақат бизгагина соҳибқирон номини ман қилиб қўйгани маълум бўлади. Ҳолбуки, жаҳон афкор оммаси, маърифатли олам Шарқ маънавиятини, умуман, Темур сиймосини ҳам ўрганишдан, у ҳақда асарлар яратишдан ҳеч қачон тўхтамаган. Яқиндагина инглиз тарихчи олимаси Хильда Хукхэмнинг «Соҳибқирон» номли китоби рус тилида нашр этилди. Бу китобнинг муҳим аҳамиятларидан бири шундаки, Буюк Британия энциклопедиясининг Темурга бағишланган боби ана шу асар асосида яратилган.

— Юқорида таъкидлаганингиздек, Амир Темур сиймоси мамлакатимизга истиқлол билан изма-из кириб келди. Амир Темур ва истиқлол — ана шу икки юксак тушунча ўртасидаги боғлиқликларни нималарда кўрасиз?

— Аввало, бугунги Ўзбекистонимиз истиқлолияти ва сиёсатида кенг қамровли ҳамда умидбахш ўзгаришлар рўй бераётган [illegible] нати даврида мутлақо ўзгарган. Бошқача шаклга, жараёнга ўтган. Темурнинг шоён таҳсинга сазовор ишларидан бири шундаки, унинг ҳукмдорлиги даврида ўғри ва қароқчилар қаттиқ жазоланган, шунинг баробарида, ўғрилик содир этилган ҳудуднинг ҳокимидан катта миқдорда жарима ундирилган. Шу йўл билан салтанатда жиноятчиликдек иллатнинг томир отиб кетишига йўл қўйилмаган. Бу ҳол, бу ютуқ — ҳозирги кўпгина давлатларнинг ҳам орзуси. Бугун Ўзбекистонимизда уюшган жиноятчиликка қарши амалга оширилаётган муросасиз кураш ва унинг жаҳон давлатлари томонидан тан олинаётганини кўрганда бизни бу борада Темур сиймоси руҳи қўллаб тургандек туюлади.

Темур тузуклари тилга олинган, саркардалик фаолиятида ҳам бўртиб кўриниб турган хусусиятлардан яна бири унинг тинчликпарвар сиёсат тарафдори бўлганидир. Темур тинч йўл билан, сулҳ ва келишув асосида иш битиши мумкин бўлган жойда қон тўкишни, қилич ишлатишни мутлақо қоралаган. Қолаверса, унинг халқаро сиёсатдаги ўрни ҳам, бу борадаги амалий фаолияти ҳам ибратли ҳамда ўрганса арзигулик.

— Абдулла ака, халқ орасида Амир Темур ҳаёти билан боғлиқ ривоятлар кўп...

— Дарҳақиқат, Темур фаолиятини ўрганиш жараёнида тарихий фактлар қатори турли-туман ривоятлар, афсоналарга дуч келамиз. Буюк шахслар ҳаёти ҳақида афсоналар тўқилиши шубҳасиз. Бироқ, Темурнинг соҳибқирон деб аталиши хусусидаги ривоятни кўрайлик. Ўша давр мунажжимларининг ҳисоблашларича, ҳар 800 йилда жадйи юлдузлар туркуми муайян бир тартибда жойлашади, яъни улар кийик шаклига киради. Фалакиёт оламида юз берадиган ана шу ҳодиса кунида туғилганлар соҳибқирон бўлар экан. 800 йиллик [illegible] Искандар Зулқарнайн, яна бирида пайғамбаримиз — Муҳаммад Алайҳиссалом, бошқасида эса Амир Темур ҳазратлари туғилган деган санокни келтиришади. Бу борада маълум бир қонуният мавжуд-йўқми, бу хусусда бир гап айтиш мушкул. Агар тарихга холис боқсак, шу ўринда мунажжим боболаримиз ўзимизга яқин ва таниш шахсларни ушбу тизимга киритганига гувоҳ бўламиз. Табиийки, европаликлар ёҳуд африкаликлар ҳам уларнинг ўрнида худди шундай йўл тутган бўлур эдилар. Гап шундаки, биз бундай ҳикоятларга буюк бир тимсол сифатида қарашимиз керак. Биз ўрганаётган шахсга ҳайратимизнинг ифодаси сифатида ёндашмоғимиз лозим. [illegible]

Албатта, Темурни идеаллаштирмаслик керак. [illegible] Темурнинг тарихий шахс эканига ҳеч шак-шубҳа йўқ. Аммо, унинг ҳаёт ва фаолиятига бирров назар ташлаб, ўша даврнинг техникаси, ўша давр одамларининг [illegible], ахлоқий мезонлари [illegible] Амир Темур ўз даврида ниҳоятда катта шахс бўлганини кўрамиз. Темурнинг ўзига хос жиҳатларидан бири шуки, у мамлакатларни босиб олиш, ишғол қилиш баробарида яратувчилик билан шуғулланган. Унинг тузукларида ҳам забт қилинган юртларда гуллар, дарахтлар экиб, қаламравидаги мамлакатларни обод қилиш тўғрисида ибратли йўл-йўриқ ва кўрсатмалар учрайди. Самарқанд ва Шаҳрисабз Темурнинг шаҳарсозлик борасида амалга оширган ишларининг муҳташам самараси десак, лоф эмас. Шунингдек, Темур қаерга бормасин, шу ердан, миллатидан қатъи назар ўша мамлакат маҳаллий усталарини масжид, мадраса, сарой ва бошқа турли иморатлар қуришга жалб этган. Айтайлик, Кавказда [illegible] деган ариқ бор. Темур ўша ерни забт этганда ариқ қазишга фармон берган ва уни Темур номи билан атаган. Ҳолбуки, юртни ишғол қилган музаффар саркарда бундай ишга бош қўшмаслиги ҳам мумкин эди.

Демоқчиманки, Амир Темур ўзи қилаётган эзгу ишларнинг яшаб қолишига ишонган, яхшиликнинг абадийлигига иймон келтирган.

— Республикамиз бўйлаб соҳибқирон номини абадийлаштириш ишлари кўтаринки руҳда давом этмоқда. Ана шу хусусда фикр билдирсангиз.

— Бизга эски мафкурадан ташвишлантирадиган бир мерос қолган эди. Бу — компаниячилик. Масалан, кўчат экиш ойлиги ўтказилади. Ҳамма бир ой билан тамом. Кўчат кўкардими-йўқми, бировнинг иши бўлмас эди. [illegible] Темур бобомиз билан боғлиқ [illegible] Ишончимнинг сабаби нимада? Чунки, бу ишнинг тепасида Президент Ислом Каримов турибди. Юртбошимиз Бухорий, Термизий, Нақшбанд, Яссавий сингари табаррук боболаримизнинг обрўларини қандай кўтарган бўлсалар, бу бобомизнинг обрў-эътиборини юксалтиришни ҳам ана шундай давлат сиёсатига айлантирдилар. Кечаги сессияда айтилганидек, умуман, Ўзбекистонда маънавият давлат сиёсатига айланди. Шундай экан, давлатимизнинг шавкатли боболаримизга, қадриятларимизга юксак муносабат билдириш сиёсатини амалга оширишимиз керак. Бу барчамизнинг виждон ишимиз. Темур фаолиятини ўрганиш, унинг номини абадийлаштириш мунтазам ва изчил давом этадиган жараён бўлмоғи зарур.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, бизни Темур бобомиз руҳи қўллаб турибди деймиз, бу гапларга фаматик ёндашмаслигимиз керак. Бунинг ҳаммаси — аниқ ва бор гап. Яъни, Темур бизнинг мудроқ ғуруримизни уйғотди. Шунинг ўзигина бобомизнинг руҳи бизни қўллаганини эмасми?! Юрт соҳибқирон сиймосини мамлакатимизга, халқимизга қайтариш учун Темурнинг ўзида бўлганидек катта жасоратга эга зотга муштоқ эди. Президентимиз Амир Темурни миллий қаҳрамонимиз, тарихимиз [illegible] Мустақиллик нима берди, дейилган саволга, у бизга [illegible] Амир Темурни ҳам қайтиб берди дейишимиз жоиздир. Бу энг ўктам, дадил, мардона ва гўзал жавобдир.

Суҳбатдош Ғулом МИРЗО.
(ЎзА).

(Ушбу санага оид материалларни газетанинг 4-саҳифасида ўқийсиз).

Ўзбекистон — Индонезия: ҳамкорликнинг узилмас ришталари

МИНГОРОЛ ЮРТИ

ЎЗБЕКИСТОНЛИКЛАР яқин йилларгача Индонезия ҳақида жуда оз маълумотга эга эдилар. Мустақилликка эришилгач, Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг Жакартага расмий ташрифидан сўнг бу мамлакат билан ҳар томонлама ва чуқур танишиш имкониятлари туғилди. Ўшанда дипломатик муносабатларни ўрнатишга қарор қилинди, иқтисодий ва техник соҳаларда ҳамкорлик қилиш тўғрисида битимлар имзоланди. Индонезия Президенти Сухартонинг Ўзбекистонга бўлажак ташрифи мамлакатларимизни бир-бирига янада яқинлаштиради, улар ўртасидаги алоқаларни кенгайтиради ва чуқурлаштиради.

Мустамлакачиликнинг оғир асоратлари туфайли иқтисодий ва турмуш даражаси жиҳатидан ўтмишда камбағал бўлган Индонезия бугунги кунда жаҳоннинг жўшқин ривожланаётган мамлакатлари сафидан мустаҳкам ўрин эгаллаган.

Эришилган ютуқлар ҳақиқатан ҳам зўр таассурот қолдиради. Аҳоли жон бошига миллий даромад кейинги 25 йил ичида ўн баравар ошди. Иқтисодиётни ислоҳ қилиш устидан таъсирчан давлат назорати, узоқ муддатли режалаштириш, пухта ўйланган инвестиция сиёсати Индонезияни фуқароларнинг тирикчилигини аранг қоплайдиган мамлакатдан юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқарадиган, ички ҳамда ташқи бозорга етказиб берадиган мамлакатга айлантирди. Булар фақат нефть, газ, ёғоч-тахта, каучук, кофе, чой, қалай, никель каби одатдаги маҳсулотлар эмас. Пўлат қуйиш, тўқимачилик, ёғочни қайта ишлаш саноати машинасозлик мажмуи, автомобилсозлик жадал ривожланмоқда.

Индонезия ташқи савдода фаол сальдога эга. Чунончи, 1993 йил Индонезия импорти 28,5 млрд. экспорти эса 37 млрд. АҚШ долларига тенг бўлди. Хорижий мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорлик ҳам хукуматлараро даражада, ҳам хусусий бизнес йўлида олиб борилмоқда. Мамлакатда замонавий банк муассасаларининг кенг тармоғи вужудга келтирилгани ана шундай имконият туғдирди. Ҳукумат саноат, транспорт инфраструктурасини ривожлантиришни бутун чоралар билан рағбатлантирмоқда. Индонезия ишончли иқтисодий шерик сифатида чет эл инвесторларини тобора кўпроқ жалб этмоқда, ўзи ҳам янги бозорларни фаоллик билан забт этмоқда.

Ижтимоий соҳадаги кўрсаткичлар ҳам мамлакат эришаётган ютуқлардан гувоҳлик беради. Салкам ўттиз йил ичида болалар ўлими тўрт баравар, катталарнинг саводсизлиги уч баравар камайди, ўртача умр кўриш йигирма йилга узайди.

Эришилган ҳамма ютуқлар қарийб йигирма йилдан бери давлатни бошқариб келаётган Президент Сухарто номи билан ҳақли равишда боғланмоқда. Индонезиянинг иқтисодий йўли давлат ва хусусий ишбилармонликни тадбиркорона қўшиб олиб бориш, чет эл инвестициясини рағбатлантиришдан иборатдир. У жамиятда барқарорликни, ижтимоий мувозанатни мустаҳкамлашга қаратилган пишиқ-пухта ички сиёсат билан мустаҳкамлангандир.

Индонезия давлати Конституцияга мувофиқ Панчасила дея аталувчи фалсафий нуқтаи назарга асосланади. Бу — яккаю ёлғиз Худога эътиқод, одил ва маърифий инсонпарварлик, мамлакатнинг бирлиги, халқнинг ақл-заковатига асосланган ва унинг вакиллари томонидан якдиллик билан қўллаб-қувватланаётган демократия, бутун Индонезия халқи учун ижтимоий адолат демакдир.

Мамлакатда ўрнатилган сиёсий тизим Ғарб андозаларидан бир мунча фарқ қилади. Бироқ у халқнинг тарихий анъаналари ва маданиятини тўла ҳисобга олади, мамлакатнинг барча фуқаролар манфаатига мос тараққиётини таъминлайди, жамиятда ижтимоий сиёсий барқарорликни ва фуқаролар тотувлигини мустаҳкамлайди.

Президент Сухартонинг дунё миқёсидаги обрў-эътибори ҳам юқоридир. У юздан зиёд давлатни бирлаштирган Қўшилмаслик ҳаракатига раислик қилади. 1992 йили Ўзбекистон ҳам собиқ Иттифоқ республикалари орасида биринчи бўлиб унга аъзо бўлди. Осиё-Тинч океани минтақаси давлатлари иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти аъзолари бўлган 18 та мамлакат бошлиқларининг ўтган йилнинг охирида Индонезиянинг Богор шаҳрида тўпланганлари ҳам бежиз эмас. Улар орасида АҚШ, Япония, Хитой каби етакчи мамлакатлар ҳам бор эди. Шу ташкилот таркибига кирувчи мамлакатлар бошлиқларининг биринчи учрашуви Сиэтлда бўлганди, навбатдагиси шу йил Осакада бўлади.

Сухарто 1993 йилда олтинчи марта Президент этиб сайланди. Ҳозир мамлакатда узоқ муддатга мўлжалланган иқтисодий тараққиёт режасини амалга ошириш ишлари фаол давом этмоқда. Ҳукумат маҳкамаси аъзолари орасида олимлар, машҳур бўлган бизнесменлар бор. Шуниси қизиқки, вазирлар орасида ислом, хрестиан ва буддизм динларига эътиқод қилувчилар мавжуддир. Ҳеч шак-шубҳа йўқки, Индонезия ўз мустақиллигининг шу йил 17 августда нишонланадиган 50 йиллиги тантаналарини ижтимоий-иқтисодий тараққиётда янги ютуқлар билан кутиб олади.

Индонезия билан Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар кенг ривожланмоқда. 1992 йилда таъминот тўғрисида имзоланган шартнома савдо соҳасидаги ҳамкорликни кенгайтирди. Шу шартномага мувофиқ Индонезия Ўзбекистонга йирик савдо кредити ажратди. Мана бир неча йилдирки, бизга Индонезия чойи, гуруч, тўқимачилик моллари, пойабзал, дори-дармон келиб турибди. Жаҳонда пахтани энг кўп импорт қилувчи (йилига 500 минг тоннадан зиёд) мамлакат сифатида Индонезия ўзбек пахтасини бажонидил харид қилмоқда ва бу миқдор йил сайин ортиб бормоқда.

— Биз сизнинг бозорингизга биринчилардан бўлиб келдик, — деди Индонезиянинг йирик «Прима Комексиндо» фирмаси президент-директори Ҳошим Жойхожикусумо Тошкентга кейинги келганида. — Узоқ муддатли ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг қарор топишига ва унинг тобора кенгайиб, янги соҳаларни қамраб олишига ишонамиз.

Бу компания Индонезия ҳукуматининг топшириғига биноан МДҲ мамлакатлари билан иқтисодий битимлар тузмоқда, Ўзбекистонда фаол ва муваффақиятли иш юритмоқда. Унинг республикамиз корхоналари ва ташкилотлари билан йиллик савдо обороти юз миллион долларга яқинлашиб қолди. Ҳозир Ўзбекистоннинг тўқимачилик ва озиқ-овқат саноатига сармоя сарфлаш лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда. Х. Жойхожикусумо бошқараётган компаниялар гуруҳи савдо ва саноатни (цемент, кимё маҳсулотлари ва ҳ. к) қишлоқ хўжалиги, молиявий, консолтинг ва бошқа хизматларни ривожлантиришдан манфаатдор, фармакология, сайёҳлик ва меҳмонхона бизнеси соҳаларида ҳамкорликни кенгайтиришга тайёр. Х. Жойхожикусумо Сухартонинг топшириғига мувофиқ Ўзбекистонга келаётган расмий делегация таркибидаги бизнесменлар вакилларига раҳбарлик қилмоқда.

Бу Индонезия ишбилармонлари доирасининг Ўзбекистонга биринчи ташрифи эмас. «Прима Комексиндо» икки ярим йил муқаддам банк эгалари, компания ва корхоналар раҳбарларидан иборат катта гуруҳнинг республикамизга ташрифини уюштирган эди. Мақсад — уларни биздаги иқтисодий тараққиёт даражаси, ўзбек шериклар билан ҳамкорлик қилиш имкониятлари билан таништириш эди.

Индонезиялик ишбилармонлар Ўзбекистонга ишончли ва обрўли иқтисодий шерик, барқарор ва яхши бошқарилаётган давлат деган фикрда якдилдирлар. Кўпчилик кейинги йилларда республика ҳукумати хусусий секторни қўллаб-қувватлаётгани иқтисодиётни жўшқин ривожлантириш имконини бераётганини таъкидламоқда.

Икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик қулоч ёза бошлади. Шак-шубҳа йўқки, Президент Сухартонинг Ўзбекистонга ташрифи бу ҳамкорликни янада мустаҳкамлайди.

О. БАҲРОМОВ.

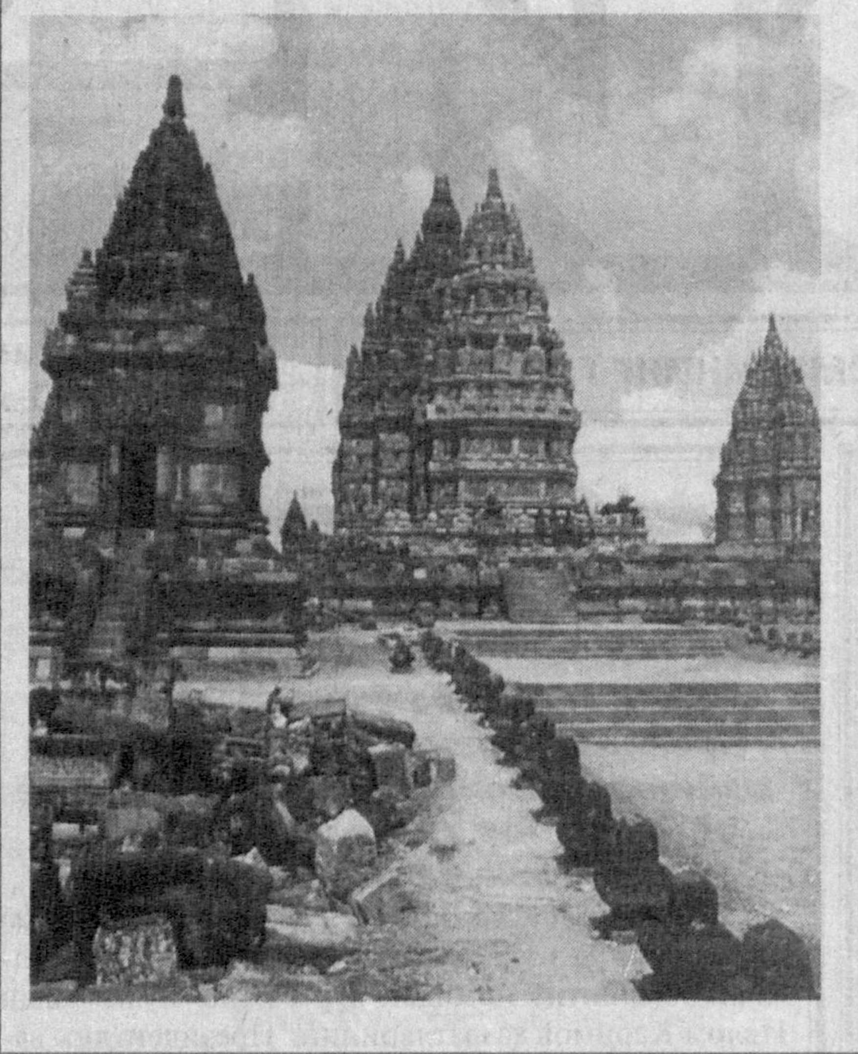

ИНДОНЕЗИЯ — улкан архипелаг (ёнма-ён ороллар гуруҳи) бўлиб, экватор бўйлаб беш минг километрдан узунроқ масофага чўзилган. Унинг 13 мингдан зиёд катта-кичик ороллардан иборат умумий майдони қарийб икки миллион квадрат километр. Мамлакатнинг 185 миллион аҳолиси бўлиб, у бу борада жаҳонда тўртинчи ўринда туради. Бу ерда япон, сунд, мадур каби турли миллат ва элат вакиллари истиқомат қилади. Аҳоли юзлаб тил ва шеваларда сўзлашади. Индонезия — йирик мусулмон давлати бўлиб, диндорларнинг тўқсон фоизи исломга эътиқод қилади.

Республикамиз мустақилликка эришганидан сўнг кўпгина давлатлар билан алоқалар мустаҳкамланмоқда. Бу нарса мамлакатимизда устивор бўлган янгича руҳдаги сиёсатнинг самарасидир. Ўзбекистон Президенти бу ҳақда гапириб, республикамиз «мафкуравий қарашлардан қатъий назар, сиёсатда очиқ-ойдинлик прицципини рўёбга чиқаришга ва барча тинчликсевар давлатлар билан кенг ташқи алоқаларни ўрнатишга интилади», деган эди.

МУШТАРАК МАҚСАДЛАР

70-80 йилларда шўро ҳукумати томонидан «тан олинмаган» давлатлардан бири Индонезия эди. Бунинг боиси, 1965 йилда ушбу мамлакатда антикомунистик давлат тўнтариши юз берди. Марксча-ленинча таълимот бутунлай таъқиқлаб қўйилган эди. Индонезиянинг ўтмишига разм соладиган бўлсак, унда мамлакатимиз тарихи билан ўхшаш жиҳатлар мавжудлигининг гувоҳи бўламиз. Хусусан, жафокаш индонез халқи ҳам узоқ йиллар давомида мустамлакачилик азобини тортиб яшашга мажбур бўлди. Бу юртни дастлаб XVI асрда португалияликлар идора қилишган бўлса, XVII асрга келиб эса Голландиянинг «Ост Индия» компанияси муҳим жойларга эгалик қилди. Бу даврда Индонезия халқи тараққиётнинг турли босқичларида «кураш» олиб борадии. Шу нарсадан усталик билан фойдаланган мустамлакачилар маҳаллий аҳоли ўртасида ўзаро низоларни авж олдириб, ўз ҳокимиятларини кўпроқ сақлаб туришга тиришар эди. Ҳатто, Голландия мустамлакачилик империяси ижодкорларидан бири; «Ягона тўғри сиёсат — бир князликни иккинчисига қарама-қарши қўйишдир. Бантамнинг ниҳоятда кучсизланиб қолишига, Матарамнинг жуда ҳам кучли бўлиб кетишига йўл қўймаслик керак», дея очиқ-ошкор айтган эди.

1945 йил 17 августда Индонезия халқи мустамлакачиларга қарши узоқ йиллик машаққатли курашлар эвазига ўз мустақиллигини қўлга киритишга муваффақ бўлди. Аммо европалик «ҳукмронлар» бу халқни шундан кейин ҳам тинч қўймади. Ўша йили инглизлар, 1947 йилда эса голландлар Индонезияга қарши уруш олиб борди. 1947 йилнинг августида БМТнинг «Холис хизмат комиссияси» гуруҳи ушбу мамлакатда иш бошлади ва ниҳоят, бу жараён 1949 йил 2 ноябрда Индонезия Қўшма Штатларининг халқаро майдонда тан олиниши билан якунланди. 1960 йилга келиб эса, Ғарбий Ириан устидан ҳам Индонезия суверенитети ўрнатилганлиги эътироф этилди. Натижада минг ороллар мамлакати яхлит, ягона давлат сифатида қарор топди.

Ҳозир Индонезияда 185 миллиондан зиёд аҳоли яшайди ва мамлакат аҳоли нуфуси жиҳатидан дунёда тўртинчи ўринда туради. Албатта, шунча одамни озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёж моллари билан таъминлаш осон эмас. 1966 йил мартида давлат тепасига келган генерал Сухарто бошлиқ ҳукумат мамлакатнинг қолоқлик ботқоғига ботган иқтисодиётини тиклаш учун қатъий харакатларни бошлаб юборди. Биринчи галда чет эл инвестицияларининг мамлакат иқтисодиётига кириб келиши рағбатлантирилиб, ушбу жараён тезлаштирилди. Бурунги даврдан мерос қолган кўпгина қонунлар бекор қилинди. Айниқса, деҳқонларга мажбуран эктириладиган шакарқамиш, индига (нил бўёғи) ва тамаки экинлари маҳаллий шароитга мослаштирилди. Миллийлаштирилган корхоналар ва плантациялар нисбатан қисқа вақт ичида ўз эгаларига қайтариб берилди. 70-80 йилларда ҳукумат иқтисодий тараққиётга катта аҳамият берди. АҚШ, Япония, Нидерландия, Сингапур ва бошқа қатор давлатларнинг капитали мамлакат ишлаб чиқаришига жорий этилди. Айниқса, нефть, боксит, қалай, никель, қазиб чиқариш, ёғоч тайёрлаш ишларида катта ўзгаришлар содир бўлди. 1970 йилда мамлакат иқтисодиётига 1,3 миллиард доллар миқдорида чет эл инвестицияси жалб этилди.

Мамлакатда амалга оширилган иқтисодий ислоҳотлар натижасида ишлаб чиқариш суръатлари ошиб борди. Хусусан, 1971 йили Индонезия аҳолиси 124 миллион кишидан кўпроқ эди. Ўша йили мамлакатда 11,4 миллион тоннадан ортиқ шоли, 650 минг тонна шакар, 740 минг тонна каучук, 40 миллион тонна нефть, 16,5 минг тонна қалай концентрати ва 125 минг тонна боксит ишлаб чиқарилган бўлса, 1989 йилга келиб мамлакат аҳолиси 170 миллиондан ошди ва 27 миллион тонна шоли, 1,2 миллион тонна каучук, 70 миллион тоннадан ортиқ нефть, 24 минг тонна қалай концентрати ва 650 минг тоннадан зиёд боксит ишлаб чиқаришга эришилди. Бу рақамлардан кўриниб турибдики, Индонезияда аҳолининг кўпайиш даражасига нисбатан ишлаб чиқаришнинг ҳажми тезлик билан ривожланиши қонуний ҳолга айланди. Натижада 80-йилларнинг охирларига келиб Индонезия озиқ-овқат маҳсулотлари билан ўзини ўзи тўлиқ таъминлайдиган даражага эришди. Бундан ташқари, катта миқдордаги нефть маҳсулотлари, каучук, қимматбаҳо ёғоч ва тўқимачилик маҳсулотларини четга экспорт қила бошлади. Бугунги кунга келиб, Индонезия юқори суръатлар билан ривожланаётган давлатлар қаторидан ўрин олди.

Шу боис Индонезия тажрибаси кўпгина мамлакатларни қизиқтирмоқда. 1992 йилнинг июнь ойида Президент Ислом Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон давлат делегацияси бу мамлакатда расмий сафарда бўлди. Ташриф давомида мамлакатларимиз ўртасидаги икки томонлама муносабатлар тўғрисида қўшма баёнот, дипломатик муносабатлар ўрнатиш тўғрисидаги қўшма ахборот, иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик тўғрисидаги битим ва бошқа муҳим ҳужжатлар имзоланди.

Айтиш лозимки, юртбошимизнинг минг ороллар юртига бўлган ушбу ташрифидан сўнг Индонезия мамлакати билан ҳамкорлик кучайди. Масалан 1994 йил октябрида бир гуруҳ индонезиялик мутахассислар Самарқандга келиб, у ерда чой қадоқлаш бўйича қўшма корхона ташкил қилиш юзасидан музокаралар олиб боришди. Яқин келажакда мазкур тадбир ҳам ўз ижобий натижасини бериши, шубҳасиз. Чунки Индонезия бу соҳада жаҳонда етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. Бундан ташқари, Индонезиядан мамлакатимизга катта туркумдаги сифатли гуруч ҳам келтирилди. Ўз навбатида, Индонезия Ўзбекистондан пахта ва бошқа маҳсулотларни харид қилаётир.

Мойли ЛАФАСОВ,
Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг доценти, тарих фанлари номзоди.
Ғафур ШЕРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

БИР САФАР ТААССУРОТИ

(Журналист ён дафтаридан)

Камина бундан роса 32 йил муқаддам — 1963 йилнинг февраль ойида Жакартада ўтказилган Халқаро журналистлар ташкилоти ижроия қўмитасининг раёсати мажлисида, ўша йилнинг сентябрь ойида эса Осиё ва Африка мамлакатлари журналистларининг Халқаро конференциясида иштирок этган эдим.

Индонезия ҳақидаги таассуротларим «Мингорол мамлакатида» деб номланган, «Ўзбекистон» нашриёти чоп этган китобчамда баён этилганди.

Индонезияликларнинг «кўздан йироқ бўлган, дилга яқин бўлади» деган яхши мақоли бор. Уни икки мамлакат — Ўзбекистон билан Индонезия ўртасидаги дўстлик, тотувлик, қардошлик муносабатларига тўла татбиқ қилиш мумкин. Юртбошимизнинг 1992 йилнинг ёзида Индонезияга қилган расмий сафари ҳар икки мамлакат халқларининг маънавий ва миллий анъаналари жуда яқинлигини яна бир бор тасдиқлади, ўзаро дўстликни мустаҳкамлашда муҳим омил бўлди, Ўзбекистон — Индонезия муносабатларини янги босқичга кўтарди. Савдо-иқтисодий алоқалар кенг ривожланиш йўлига тушиб олди.

... Ҳали кечагидай эсимда. Шереметьево аэродромида нуқрадай ярқираб турган қўшқанотли «Ил-18» ҳаво кемаси бизни дунёнинг у бурчагидан бу бурчагига, яъни Москвадан мингорол мамлакатининг пойтахти — Жакартага олиб учмоқда. Бир томондан кун чиқаётган бўлса, бир томонда кун ботаяпти. Биз Хитой Халқ Республикасининг қишлоқлари ва шаҳарлари, бамбукзорлари ва шолипоялари, дарёлари ва кўллари устидан, Ҳиндиқуш билан Ҳимолай тоғларининг кумуш чўққилари, Ҳинд океанининг зилол сувлари Ҳиндистон ва Бирманинг хушманзара шаҳар ва қишлоқлари устидан учиб ўтиб, Жакартага келиб қўндик.

Шаҳар кўчалари гавжум ва серқатнов. Кўз ўнггимизда тамомила янги олам, меҳмондўст, одамшаванда халқ. Айтишларича, биргина Жакартанинг ўзида 30 мингдан ортиқ рикша бор эмиш. Ана шу аравачали велосипедларни ҳайдовчилар бир амаллаб кун кўриш учун бу «транспорт воситалари»ни шахсий «гаражлар»нинг эгаларидан ижарага оладилар.

Биз ўзига хос, эртаклардагидай жилвакор мамлакатнинг иссиқ қуёшидангина эмас, тропик минтақа ҳарорати ва ажойиботларининг кучлилигидангина эмас, балки индонезияликларнинг бизларга кўрсатган илтифотлари ва шинавандаликларидан қайнаб-жўшиб кетаётгандай бўлдик.

— Ҳамкорлик қилмасдан, бир-бирини ҳурматламасдан, бир-бирига ёрдам бермасдан туриб, мустаҳкам дўстликка эришиб бўлмайди, — деди ўшанда биз билан суҳбатда Индонезия ахборот вазири Руслан Абдулғани.

Индонезия Ташқи ишлар вазири Субандрио биз билан мулоқотда анжуман охирида Халқаро журналистлар ташкилоти раёсатининг мажлиси қатнашчиларини Индонезия Президенти Сукарно қабул қилажагини айтди. Қабул вақтида у шундай деган эди:

— Дунё журналистларининг Халқаро анжумани менинг мамлакатимда бўлаётганлиги, Индонезия пойтахти халқаро учрашувлар маркази бўлиб қолаётгани биз учун жуда қувончли. Журналист — ҳаёт қатламларини очиб кўрсатувчи солномачидир. Ҳар хил бачкана, безакларсиз, олди-қочди сенсацияларсиз, дабдабали сўзларсиз, ёлғон-яшиқ чекинишларсиз юрак амри билан ёзадиган ҳақиқий журналист замоннинг ва халқнинг кўз-қулоғидир...

Қабулда зал меҳмонлар ва мезбонлар билан гавжум бўлди. Ҳозир бўлган журналистларнинг юраклари бир-бирлариникига уланиб тепаётгандай, уларнинг уриши эшитилиб тургандай туюларди.

Индонезиянинг энг чиройли шаҳарларидан бири — Бандунгга қилган сафаримиз ҳам эсимдан чиқмайди. Бу — ўзига хос, ўхшаши йўқ шаҳар. Осиё ва Африка мамлакатларининг мустамлакачиликка қарши кураш, дўстлик ва ҳамкорлигининг тимсоли бўлган шаҳар. Бондунг йўли Богор орқали, Пунчак довони оша ўтган, йўл ёқалари ниҳоятда хушманзара, сўлим табиат кўркини, чиройини кўз-кўз қилиб тургандек.

Ҳамроҳим, Индонезия Журналистлар уюшмасининг раиси Жовото жаноблари йўл-йўлакай гапира кетди:

— Индонезия — Осиёнинг энг йирик мусулмон давлатларидан бири, Осиё билан Австралия ўртасидаги оролларнинг «хўжайини». Улардан энг йириклари Катта Зонт гуруҳидаги Калимантан, Суматра, Ява, Сулавеси оролларидир. Уларнинг сони катта-кичик, ҳаммаси салкам уч мингта.

Индонезия мустақиллик йўлига чиқиб олгандан сўнг Президент Сухарто раҳбарлигида амалга оширила бошланган тараққиёт дастури ўзининг самарасини бермоқда. Саноат ишлаб чиқаришини ва тайёр маҳсулот экспорт қилишни ривожлантириш билангина мамлакат иқтисодиётини жадал ривожлантириш мумкин экан.

Индонезлар — миришкор деҳқонлардир. Мамлакат далаларида шоли етиштирилади. Гуруч уларнинг асосий таоми. Бир йилда уч мартагача хирмон кўтарадилар. Бир вақтнинг ўзида ҳам ер ҳайдалаётганини, ҳам шоли экилаётганини, ҳам ўроқмашоқ қилинаётганини кўриш мумкин. Индонезия каучукнинг кони, уни ишлаб чиқариш ва экспорт қилиш жиҳатидан дунёда биринчи ўринни эгаллайди.

Иқлимининг юмшоқлиги ва тупроғининг унумдорлиги бу ерда ўсимлик ва жониворлар дунёсининг хилма-хил бўлиб кўпайишига жуда қўл келади.

Индонезиянинг юракка чуқур ўрнашиб қолган ҳамма таассуротларини кичик бир лавҳада бирма-бир шарҳлаб ўтиш анча қийин — бунинг иложи ҳам йўқ. Индонезиялик ҳамкасбларимиз билан самимий суҳбатларимиз, учрашувларимиз, дилкашликларимиз хотирамиздан сира кўтарилмайди.

Биз индонезиялик меҳмонларга ўзбек диёрига хуш келибсиз, деймиз.

Зиёд ИСЛОМ ўғли.

УМУМЖАҲОН ДАСТУРИНИНГ АЖРАЛМАС ҚИСМИ

(1995 йилнинг 10 апрели ва 15 майи — Ўзбекистон Республикасида Миллий Иммунлаш (эмлаш) кунлари)

1994 йилнинг декабрида Ўзбекистон Президенти болаларни ҳимоя қилиш бўйича ўтказилган олий даражадаги учрашувда Деклорацияга имзо чекди. Бундан кўзланган мақсадлардан бири 2000 йилга қадар полиомелит касаллигини узил-кесил тугатишдан иборат.

Полиомелит (шол)га қарши кураш умумжаҳон дастурининг ажралмас қисми сифатида Ўзбекистонда Миллий Иммунлаш кунлари ўтказиш одат тусига кириб бормоқда. Бу тадбирнинг биринчи босқичи 10 апрелда, иккинчиси эса 15 майда ўтказилади. Бу кунларда мамлакат бўйича 5 ёшгача бўлган ҳамма болалар эмлаш пунктларига келишлари шарт. Болаларни касалликка қарши эмлаш пунктлари ҳамма фельдшерлик — акушерлик пунктлари, қишлоқ врачлик амбулаторияларi, поликлиникалар, болалар боғчалари ва барча туғруқхоналарда мавжуд.

Полиомелит касаллигининг асоратлари жуда аянчли, лекин эмлаш йўли билан бу хасталикнинг олдини олиш мумкин. Полиомелитга қарши вакцина (дори) болаларнинг оғзига томизиш йўли билан берилади. У мутлоқ зарарсиз ва самаралидир. Бу йил Миллий Иммунлаш кунларини ўтказиш учун ЮНИСЭФ (БМТнинг Болалар жамғармаси) орқали Ротари Интернешенл жамоат ташкилоти республикага 9 миллион доза полиомелитга қарши вакцина келтирди.

Миллий Иммунлаш кунлари ўтказилишига сабаб — республикада 1990 йилда мазкур касалликка қарши вакцина етишмовчилиги бўлганлиги кузатилди. Шунингдек, 1992—93 йилларда ҳам бу вакцина тақчил бўлганлиги аниқланди. Шунинг учун ҳам Миллий Иммунлаш кунларида ўтказилувчи мазкур тадбир ўтган йилларда содир бўлган ана шу бўшлиқни тўлдириши шубҳасиз. Миллий Иммунлаш кунларининг муваффақиятли ўтказилиши келгусида мамлакатда болаларни бу ҳасталикка қарши режали эмлашнинг ўзи полиомелитнинг батамом барҳам топишига имкон яратади.

Биз шу йилнинг 10 апрель ва 15 май кунлари ўтказиладиган Миллий Иммунлаш кунларида Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ҳокимликлари фаол қўллаб-қувватлашларини сўраймиз. Бу кунларнинг ҳар бирида республикадаги 5 яшаргача бўлган барча болалар полиомелитга қарши эмланиши учун етарли шарт-шароит яратиб беришларини сўраб ҳокимликларга мурожаат қиламиз. Ана ўшанда биз келажакда Ўзбекистонда полиомелитта чалиниш ҳодисаси бирорта ҳам учрамаслигига ишонамиз. Бунинг учун республикада бошланаётган Миллий Иммунлаш кунларида тиббиёт ходимларини барча бирдай қўллаб-қувватлаши зарур.

«Ўзбекистон, болаларингни полиомелитдан асра!»
Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Болалар жамғармаси.

Бутунжаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилотининг МАЪЛУМОТНОМАсидан:

1994 йилнинг охирида Миллий Иммунлаш кунлари жаҳоннинг 58 мамлакатида ўтказилди. Унга қўшимча тадбирлар мавсуми эса 1995 йилнинг 10 апрель ва 15 май кунлари амалга оширилади. Бунда дунёнинг 15 дан ортиқ мамлакати иштирок этади. Бунда, хусусан Ўзбекистонда ўтказиладиган тадбирлардан кўзланган мақсад мамлакатдаги 5 яшаргача бўлган болаларнинг имкон қадар 99 фоизини полиомелитга қарши эмлаш ва бунда мамлакат ҳудудининг камида 97 фоизини қамраб олишдир.

ХУСУСИЙ КОРХОНА ИШ БОШЛАДИ

Самарқанд шаҳрида «Азиз» хусусий фирмасининг уч қаватли биноси фойдаланишга топширилди.

Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш учун республика ҳукуматининг яратган шарт-шароитлари ана шундай ижобий натижалар бермоқда. Маҳаллий усталар қўли билан шарқона жозиба ва миллий руҳда қурилган ушбу бино бутун бир мажмуани ўзида мужассам этган. Бинонинг биринчи қаватида савдо уйи жойлашган. Тикув цехи, ходимларга ва шаҳар аҳолисига хизмат кўрсатадиган ошхона ҳам бинодан ўрин олган.

«Азиз» фирмаси самарқандлик тадбиркорлар Зоҳид Жўрақулов ва Аминжон Собиров куч ғайратларининг умумлашган ҳосиласи бўлди. Фирма аҳолининг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжини ҳисобга олган ҳолда, ўз фаолиятини савдо-сотиқ ва енгил саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришга мўлжаллади. Айни пайтда шаҳарда фирманинг бешта дўкони фаолият кўрсатмоқда. Корхона маъмурияти аҳолини иш билан таъминлаш масаласига ҳам ўз эътиборини қаратаётир. Яқин кунларда фирмадаги тикув цехи тўла қувват билан ишга тушади. Ўшанда хусусий корхонада жами 70 киши доимий иш билан таъминланади.

«Азиз» фирмасининг очилиш маросимида Самарқанд вилояти ҳокими П. Абдураҳмонов, Самарқанд шаҳар ҳокими А. Носиров, меҳнат фахрийлари, савдо ходимлари ва кенг жамоатчилик иштирок этди.

Сангин ЖАББОРОВ.

• Олий суд ҳукмидан кейинги ўйлар

ОШНАНГ ОЛАҚАРҒА БЎЛСА...

Яқинда барча оммавий ахборот воситаларида Ўзбекистон Республикаси Олий Судининг судьяси А. Қодиров раислигида, судьялар Ж. Субхонқулов ва А. Дўстбобоевдан иборат ҳайъатда, Ўзбекистон Бош прокурорининг катта ёрдамчиси О. Матхолиқов, ҳимоячилар Ш. Рашидова, М. Шамсиева, М. Тойжонова, М. Суярова, М. Бузрукова, Р. Шайхутдиновалар иштирокида Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий тузумини зўрлик билан ағдариб ташлаш ва ҳокимиятни қўлга олиш мақсадида фитна уюштиришда иштирок этишда айбланган бир гуруҳ шахслар устидан жиноят иши кўрилиб, ҳукм эълон қилинганлиги ҳақида хабар берилди.

1993 йилнинг июнь ойи ўрталарида муҳожирликда юрган «мухолиф» С. Мадаминов (Муҳаммад Солиҳ) Ашгабад шаҳрида вақтинча яшаб турган Мурод Жўраевга қўнғироқ қилиб, унга Қашқадарё вилоятида яшайдиган, ҳарбий хизматни ўтаб келган, уйланмаган 21-25 ёшлардаги йигитларни саралаб Туркияга юборишни топширади. Бу йигитлар Ўзбекистонга қайтганларидан кейин улардан шахсий соқчилар ҳамда жангарилар сифатида фойдаланиш мумкинлигини уқтиради.

Шунга кўра, муборaклик Мурод Жўраев бу қалтис ишга ўзининг ҳамқишлоқлари ва яқин танишлари бўлган Неъмат Аҳмедов, Шавкат Холбоев, Ҳошим Сувонов, Шавкат Маматов ва бошқаларни жалб этган. Унинг раҳбарлигида юқорида номлари қайд этилган шахсларнинг фаол ёрдамлари билан Қашқадарё вилоятида истиқомат қилган 46 нафар ёш йигитлар танлаб олиниб, улардан 21 таси олдиндан қалбакилаштирилган ҳужжатлар асосида Туркияга ўтказиб юборилган. Салай Мадаминов Мурод Жўраев орқали бу йигитларга зарур бўлган маблағларни — йўл кира, яшаш, овқатланиш ва умумфуқаролик чет эл паспортларини олиш учун сарф бўладиган харажатларни тўлаган.

Ёш йигитларни танлаб, уларга ҳужжат тўғрилаш ва уларни чегарадан ўтказиб юборишда Шавкат Холбоев билан Неъмат Аҳмедов асосий ижрочи бўлишган. Жумладан, Ш. Холбоев ўзининг таниши Б. Қораев ёрдамида иш жойлари, ташкилот раҳбари имзоси ва муҳри ҳақида ёлғон маълумотлар кўрсатилган сайёҳлар сўров варақаси асосида 19 та умумфуқаролик чет эл паспортларини олишликни ташкил қилган. Бунинг учун у Мурод Жўраевдан олган 3 миллион 400 минг сўм пулдан 200 минг сўмини Қораевга хизмат ҳақи сифатида тўлаган. Суд жараёнида хорижга юбориш учун танлаб олинган йигитларнинг шахслари тўлиқ аниқланди ва уларнинг аксарияти гувоҳ сифатида қатнашди. Дастлаб Ўзбекистондан Туркияга ноқонуний йўл билан 13 киши чиқиб кетган. Кейин 1994 йилнинг 8 февраль куни Неъмат Аҳмедов олти кишилик гуруҳга раҳбарлик қилиб Ботуми шаҳрига борган ва Грузия фуқароси Сулико Заидзега Мурод Жўраевдан олинган 635 АҚШдолларини бериш эвазига гуруҳни 9 февраль куни Туркия чегарасидан ўтказиб юборган. Яна икки киши чегарадан март ойида ўтган.

Ғайри конституциявий уюшманинг бошқа фаол иштирокчилари, хусусан, Дилором Исҳоқова, Муҳаммад Бекжонов, Юсуф Рўзимуродовларга уюшма учун сўм ва чет эл валюталарида пул маблағлари йиғиш вазифалари юклатилган. Уларнинг фаол ҳаракатлари натижасида 1993 йилнинг июнидан 1994 йилнинг январигача 13200 АҚШ доллари ва 20 миллион 150 минг сўмдан ортиқ маблағ йиғилган. Бу пулнинг асосий қисми С. Мадаминовнинг кўрсатмаси билан Жаҳонгир Маматовга юборилган. У эса чет эл валютасини йигитларни танлаш ва яширинча Туркияга юбориш учун ишлатган.

Туркиядан қайтиб келган ва суд мажлисида гувоҳлар тариқасида сўроқ қилинган ўндан ортиқ йигитлар Туркияга бизнесменликка Шавкат Холбоев ва Ҳошим Сувоновлар томонидан таклиф этилганликларини, улардан бир неча марта ҳар хил миқдорда пул маблағлари олганликларини, ўзлари бир сўм ҳам сарфламаганликларини, Туркияга боргач Муҳаммад Солиҳ, Жаҳонгир Маматов, Номоз Нормўмин, Юсуф Рўзимуродов ва бошқалар бошчилигида каратэ, дзюдо, самбо, яккама-якка кураш, ҳарбий қисмга бориб ўқ отиш, портловчи қуроллардан фойдаланиш усулларини ўрганганликларини, Туркияда 1994 йилнинг февраль ойларидан бошлаб ўқишлари 7-8 ой давом этганлигини, ноябрь ойида уруш усулларини ўрганиш мақсадида Чеченистон Республикасининг Грозний шаҳрига жўнатилганликларини, Грознийда уларни Юсуф Рўзимуродов кутиб олганлигини, бир ярим ойдан кейин 3-5 кишидан иборат гуруҳларга бўлиниб Рўзимуродов белгилаган жойларга юборилганликларини, уйларига қайтиш маън этилганлигини, уйларига қайтмоқчи бўлганларида Рўзимуродов уларни «Ўзбекистонга 10 мингдан ортиқ одамимиз ташланган, сизларга ёки оила аъзоларингизга нисбатан жисмоний куч ишлатилиши мумкин, барибир уйларингизга етиб боролмайсизлар» деб қўрқитганлигини, улар Рўзимуродов белгилаган жойларда унинг сигналини кутиб, бериладиган топшириқларни бажаришга шай бўлиб туришга мажбур бўлганликларини, Ўзбекистонда бўладиган сайловларда «Эрк» партияси аъзоларига қаршилик кўрсатиладиган тақдирда керакли раҳбар ходимларни ёки уларнинг оила аъзоларини гаровга олишлари зарурлигини, Туркияда тижорат ишига мутлақо ўргатилмаганликларини, умуман алданиб қолганликларини, лекин чет эл умумфуқаролик паспортлари ўзларида бўлмаганлиги ва бунинг устига пуллари ҳам йўқлиги сабабли иложсиз қолганликларини, уйга қайтамиз деб бир неча бор С. Мадаминовга қилган мурожаатлари жавобсиз қолганлигини эътироф этишди.

Гувоҳларнинг кўрсатмалари ҳар қандай кишида нохуш кайфият туғдиради. Ўзини ўта зиёли санаб, доим демократия ва инсонпарварлик хусусида сафсата сотиб келган «арбоб» ўзининг ғаразли ниятига эришиш мақсадида ўз Ватани ва ўз халқига нисбатан шу даражада тубанлик, душманлик қилиши ҳечам ақлга сиғмайди. Кўр бўлсанг бўл, кўрнамак бўлма, деганлари шу-да. Афсус, курашнинг қабиҳ йўли танланибди. Россиянинг оммавий ахборот воситаларидан С. Мадаминовнинг Чеченистон вице президенти З. Яндарбиев билан алоқаси борлиги ҳақидаги хабарни эшитган эдик. Лекин бу алоқа жангарилар тайёрлаш тажрибасини ўрганиш даражасида бўлиши мумкинлигига ишонмаган эдик.

Шу ўринда инкор этиб бўлмайдиган бир мунофиқликни эслатиб ўтмоқчимиз. «Эрк» газетасининг 1992 йил декабрь ойида чиққан 40-сонида Муҳаммад Солиҳнинг «Ҳаётга реал қараймиз» деган сарлавҳада суҳбати босилган. Мухбир унга шундай савол беради: «Мақсад воситани оқлайди, деган ақидага қандай қарайсиз?» У жавоб бериб дейди: «Бу ақидадан кейинги етмиш йил ичида коммунистлар фойдаланди. Мен бу ақидани бутун вужудим билан қабул қилолмайман». Айтингчи, жаноб, конституциявий тузумга ва қонуний ҳукуматга қарши курашиш учун бирлашишга ошкора даъват этувчи мақолалар босилаётган газетани яширин равишда босиб чиқариш ва маҳфий тарзда тарқатиш, бунинг учун алдов йўли билан одамларни ёллаш — бу ленинчи «Искра»дан мерос бўлиб қолган, ёш ишчи деҳқон йигитларни ўқишга юбориш баҳонасида шахсий соқчилар ва жангарилар қилиб тайёрлаш — бу ленинча «қизил кўнгиллилар» бўлинмаларида шаклланган ақида эмасми?! Шунингдек сизнинг маблағ йиғиш, уни қайси йўналишлар бўйича қандай қилиб сарфлаш, ноқонуний сиёсий уюшма фаолиятини йўналтириб туриш ва ниҳоят мақсадга эришиш йўлида танлаган кураш усулингиз большевиклар қўллаган ақидадан нимаси билан фарқ қилади?!

С. Мадаминов бир пайтлар уч-тўрт кишининг қони тўкилган тақдирда ҳам мақсадга эришиш учун кураш йўлидан қайтмаймиз, деган эди. Танланган ана шу кураш учқуни 1993 йилда ва айниқса 1994 йил бошида ҳавфли тарзда аланга ола бошлаганлигидан унинг яқин кишилари ва айниқса қариндош уруғлари жиддий ташвишга тушиб қолишди. Унинг укаларидан бири — Мақсуд Бекжон ёш йигитлар махсус тайёргарликдан ўтиш учун Туркияга юборилаётганлигидан хабар топган бўлса керак, дарҳол акасини инсофга чақириб хат йўллади. Мақсуд Бекжоннинг 1994 йил 15 апрель куни акаси С. Мадаминовга йўллаган очиқ хати 19 апрель куни «Хоразм ҳақиқати» газетасида босилиб чиқди. Қуйида ўша хатнинг бир бўлагини таҳрирсиз айнан берамиз:

«Бугунги кунда Ўзбекистон учун энг муҳим бўлган нарсадан бири, фикримча миллий ҳамжиҳатликдир. Токи миллат бир бутун, яхлит бўлмас экан, ҳеч қандай олийжаноб ишни амалга ошириб бўлмайди. Сиз, эсингизда бўлса, бундан бир неча йил илгари, ҳали Иттифоқ мавжуд бўлган пайтда: «Биз учун энг муҳими бугунги кунда миллий бирлик ва миллий озодлик» деган эдингиз. Сиз ўшанда Россиянинг Ўрта Осиёдаги колониалистик ролини назарда тутган эдингиз. Хўш, бугун вазият ўзгардими? Тўғри, биз мустақиллик эълон қилдик, биз ўз қонунларимизга, Конституциямизга эга бўлдик. Фуқаролик тартибларини жорий этдик. Аммо хавф ҳали ҳам мавжуд. Баъзи бир буюк давлатлар иқтисодий пайлари билан ҳар қандай мустақил давлатни яна қарамлик ҳолатига олиб келиш учун ҳозир турибтилар. Шундай шароитда жумҳурият ичидаги қарама қаршиликлар халқ учун ҳалокатли эмасми? Ахир миллат манфаатлари ҳамма нарсадан устун турмайдими?»

* * *

...Олий суд ҳукмини эълон қилди. Судда ҳозир хорижда яшаётган Салай Мадаминов жиноятларнинг ташкилотчиси дейилди. Жиноят иштирокчилари бўлган Мурод Жўраев 12 йил муддатга, Эркин Ашуров, Шавкат Холбоев, Неъмат Аҳмедовлар 10 йилдан муддатга, Ҳошим Сувонов 6 йил муддатга, Шавкат Маматов 5 йил муддатга, Дилором Исҳоқова шартли равишда 3 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Аслида Мурод Жўраевни адашганлардан деб бўлмайди. Олий маълумотли, мулоҳаза мушоҳадаси кенг, Ўзбекистон халқ депутати, Муборак шаҳар ижроқўмининг раиси бўлган. У ўзи бош қўшган сиёсий найрангнинг моҳиятини тушунади. Вақтида бойваччалик гаштини суриб кўрган, мабодо унинг раҳнамоси ҳокимият тепасига келгудек бўлса қандай лавозимга даъвогарлик қилиш мумкинлигини кўп бора ўйлагани аниқ. Шу сабаб, ёш, соддадил, ишонувчан юртдошларини кўра-била туриб йўлдан оздирган, қурбон қилмоқчи бўлган.

Ёши бир жойга бориб қолган Эркин Ашуров фарзандлари тенги йигитлар сафида сиёсий кураш майдонида «чиниқиб», вилоят миқёсида парвоз қилган қанотларининг қудратини мамлакат миқёсидаги парвозда ҳам синаб кўрмоқчи бўлди. Бир неча йил Самарқанддаги машҳур чой қадоқлаш фабрикасида директорлик қилган, Самарқанд вилоят ишбилармонлари уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлаган бу кимса ғайриқонуний ишга қўл ураётганини тушунмаган деб ким айта олади?

Шавкат Холбоев — Мурод Жўраевнинг укаси. У акасининг топшириғи билан Косон ва Китоб шаҳарларида Туркияга юбориш учун йигитларни танлади, уларга қалбаки ҳужжатлар тўғрилаш учун елиб югурди, Шавкат Маматовнинг уйида Туркияга жўнайдиган 13 та йигитга ўн минг сўмдан аванс берди. Бундан ташқари Мурод Жўраев ва Дилором Исҳоқовадан олинган катта миқдордаги пулларни танлаб олинган «кўнгиллилар»га сахийлик билан тарқатди. Жўраев уни фақат сўм билан эмас, балки доллар ва манат билан ҳам таъминлаб турди. «Вербовкачи» Холбоевдан Фаҳриддин Қиличев бир сафар 150 минг сўм, бир сафар 600 минг сўм пул олди. Ашгабадга борганида 16 йигитга 50 манатдан тарқатди. Хуллас, унинг топшириқни бажариш йўлида қўйган ҳар бир қадами пул билан ўлчанадиган бўлди.

Неъмат Аҳмедов — Жўраевнинг тузоғига илинганлардан бири. 1993 йил июль ойида Жўраев уни Ашгабадга қўшма корхона очишга таклиф этган ва унга аванс тариқасида 50 минг сўм берган. Тузоққа тушганидан кейин унга аванс берадиганлар кўпайиб кетган. Жумладан, Дилором Исҳоқовадан бир миллион сўм, Шавкат Холбоевдан бир миллион 400 минг сўм, Юсуф Рўзимуродовдан 3200 АҚШ доллари, Мурод Жўраевдан 1200 манат ва 400 АҚШ доллари олган. Бу пуллар бўлажак шахсий соқчиларни Туркияга юбориш учун ишлатилган. Унга Ботумидаги ошнаси Сулико Заидзе асқотади. Бир сафар Заидзе унинг ўзига ҳам 105 АҚШ доллари эвазига сафар визаси тўғрилаб беради. Неъмат Аҳмедов Истамбул шаҳрига бориб «Ҳидоя» меҳмонхонасига жойлашади. Уни Жаҳонгир Маматов кутиб олади. Эртасига Муҳаммад Солиҳ ва Юсуф Рўзимуродов билан учрашади. Орадан атиги уч кун ўтиб Рўзимуродов билан самолётда, қутилардаги сирли юкларда Ашгабадга қайтишади. Бу ерда уларни Мурод Жўраев кутиб олади.

Очиғини айтиш керак, Дилором Исҳоқова ҳам алданганлардан ёки адашганлардан эмас. Қаранг, аёл боши билан мана мен деган фитначи эркакларга бош-қош бўлди. Маблағ тўплаш ва уни тақсимлаш учун асосий жонли манба бўлиб хизмат қилди. Бир пайтлар «олдин — мустақиллик, кейин — демократия» деган ғояга қасам ичган бу аёл бугун «олдин — демократия, кейин — мустақиллик» деган шиор учун курашяпти. Ўзбекистон ҳақида қандай салбий маълумот бўлса, ҳозиржавоблик билан хорижга етказади. Хорижнинг оммавий ахборот воситалари ҳозирги иқтисодий қийинчиликларга сабр қаноат билан чидаб, фарзандлари тарбиясида фидойилик кўрсатаётган минглаб, миллионлаб ўзбек аёллари ҳақида эмас, аксинча «жабрланган» Дилором Исҳоқова ҳақида кўпроқ ёзишади. Вахоланки, бу «миллионер» аёл кўп нарсага қодир. Унинг эътироф этишича, С. Мадаминов чет элга кетишидан олдин, яъни 1993 йил апрель ойида Дилоромнинг ўзига ва партиянинг бошқа фаолларига тўлаш учун етти миллион сўм қолдирган, орадан бир неча кун ўтиб С. Мадаминовнинг хотини С. Березняцкая унга сақлаш учун 13 минг АҚШ доллари берган, орадан яна бир оз вақт ўтиб, унинг уйига тўқ кўк рангли «Жигули» автомашинасида Ориф Озол деган озарбайжон йигити келиб, мана бу машинани Муҳаммад Солиҳ менга 7 миллион сўмга сотди, ҳозирча беш миллионини олинг, икки миллионини сўнг келтириб бераман, — дейди. Дилором Исҳоқова кейинчалик бу пулларнинг асосий қисмини Муҳаммад Бекжонов, Шавкат Холбоев, Неъмат Аҳмедов ва фитнанинг бошқа аъзоларига асл кўзда тутилган мақсадларга ишлатиш учун беради. Дилором Исҳоқовага инсонпарварлик нуқтаи назаридан мурувват кўрсатилди. Унга тайинланган 6 йиллик жазо шартликка алмаштирилиб, уч йил синов муддати белгиланди. Демак, унга ўйлаб кўриш учун имкон берилди.

Ошнанг олақарға бўлса, емишинг гўнг бўлар, дейишади. Ғайри конституциявий уюшган жиноий гуруҳ ташкилотчиси маккорларча хизмат қилиб, олган садақаси эвазига шаҳарма-шаҳар, давлатма-давлат кезиб юрган бир пайтда унга ошно бўлиб, унинг топшириғини бажарганлар алданиб, бармоқ тишлаб қолишди. Муҳаммад Солиҳ хорижнинг оммавий ахборот воситаларидан интервью берар экан, Олий суд ҳукмига муносабат билдириб: «М. Жўраев 17 кишини Туркияга юборганини тан олган эмиш. Шу жиноятми?»деб савол беради. «Биз фақат 17 кишини эмас, юзларча аъзоларимизни ҳар қаерларга юборишга мажбур бўлдик ва юборяпмиз ҳам». Ана сизга очиқ эътироф! Бу қора товуқ сомон сочар, ўз кетини ўзи очар дегандай гап. У суҳбати охирида «...мен ишонаманки, ҳақиқий референдум ҳали олдинда ва биз 2000 йилгача кутмаймиз» дея кимларнидир курашга чорлайди.

Бироқ тинч, барқарор, ҳамжиҳат бўлиб ҳаёт кечираётган ўзбек халқи ва ўзбекистонликлар бундай курашни рад этади. Ёш давлатимизда халқ орасида қилча низо бўлишига йўл қўйилмаётган экан, бундан фақат фахрланиш керак. Ўзбекистондаги ҳозирги сиёсий вазиятга ён қўшниларимиз, узоқ-яқиндаги дўстларимиз ва биродарларимиз ҳавас қилишаётган экан, бундан нега фахрланмаслигимиз керак.

Мусофир юртда подшо бўлгунча, ўз юртингда гадо бўлганинг яхши, деган нақл бор. Камбағаллик эмас, кўрнамаклик айб. Ўзганинг садақа ўрнида берган тотли тортидан ўзимизнинг ёвғон гўжа афзал. Ўзбекистондаги ҳозирги иқтисодий қийинчилик вақтинчалик эканлигига ҳамма ишонади. Биз иқтисодий мустақиллик йўлидан дадил одимлаб, ислоҳотнинг ҳал қилувчи босқичига қадам қўйдик. Кўзланган марра яқин.

Муҳолифат деб аталмиш маккор сиёсат қурбонлари давлатга қарши курашни давом эттириш билан бирга, Ўзбекистон раҳбарияти яхши ният билан қўйган ҳар бир сиёсий қадамни ғараз билан қарши оляпти. Жумладан, улар яқинда тожик мухолифати раҳбарларининг Тошкентда бўлиб, Президентимиз билан учрашганлигини ҳам аламзадалик билан шарҳлашди. Уларнинг назарида гўё Ўзбекистонда ҳамма ишлар ёмон, умуман бу ерда яхши нарсанинг ўзи йўқ. Бу шунчаки аламзадалик эмас. Улар Ўзбекистоннинг халқаро обрўси кун сайин ошиб бораётганлигидан баттар талвасага тушиб қолишяпти. Бундай аламзадаликни ҳеч кимга раво кўрмаймиз. Ғаразли мақсад яширинган аламзадалик охир оқибат хоинликка олиб келиши тайин. Шундай бўлди ҳам.

Эсон ҚУРБОНОВ.

TV ҲАФТАЛИК КЎРСАТУВЛАР TV

ДУШАНБА, 10

ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Алдаркўса ва бой». Мультфильм.
18.20 «Солиқ».
18.45 Футбол шарҳи.
18.55 «Ҳуқуқий жамият сари».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.
20.25 «Умрбоқий ва ҳамиша навқирон». Телефильм.
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 Япония ҳақида ҳикоялар. «Оила».
21.55 «Маъмура кампир». Олим Хўжаев номидаги Сирдарё вилоят театрининг спектакли.
23.50 — 00.15 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II

«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 Болалар учун. «Кўзмунчоқ».
19.00 «Бу бўстон аро...».
19.30 «Йўлингиз бехатар бўлсин!».
20.00 «Сиёсий портретга чизгилар». Роман Герцог.
20.20 «Гўзаллик фасли».
20.35—22.00 Буюк Ғалабанинг 50 йиллигига. «Чекист ҳақида қисса». Бадиий фильм.

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

17.10 — 18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Мультькарусель».
18.55 «Ёшлик» студияси. «Тафаккур».

«ОМАД» таништиради:

19.35 «Совға».
20.05 «4/8». Мусиқий кўрсатув.
20.25 Жаҳон географияси.
21.15 Эълонлар.
21.20 Видео—«О».
23.00 Эълонлар.
23.05 «Курьер».
23.25 «...яна об-ҳаво ҳақида».
23.35 «Постфактум».
23.45 — 00.05 Жаҳон янгиликлари («Эй-Би-Си»).

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

18.00 «Тиғиз пайт».
18.20 «Бизникилар Америка музи устида». Ҳужжатли фильм.
18.45 «Матбуот клуби».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 «Время».
20.45—21.40 «Мастер ва Маргарита». Телесериал. 2-серия. 1-қисм (Польша телевидениеси, 1988 й.).

СЕШАНБА, 11

ЎзТВ I

6.00—8.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 «Огарев, 6». Бадиий фильм.
9.30 Немис тили.
10.00 «Ёшлик» студияси. «Яхшиларга эргашиб».
10.30 Ўқув кўрсатуви. Математика.
11.00 «Истиқлол ва мафкура».
11.30 Ўқув кўрсатуви. Адабиёт.
12.00 «Кетма, баҳор». Мусиқий композиция.
12.30—14.00 «Нурли келажак». Видеоканал.
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 Ўқувчи ёшларнинг сиртқи телевизион олимпиадаси. Математика.
18.40 «Меҳнату мурувватга чорлар Наврўзи олам».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Нурли Тошкент оқшомлари». Телефильм.
20.05 «Бойсун» фольклор этнографик ансамблининг концерти.
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 «Бугунги Германия».
22.00 «Ижод завқи ва машаққати». Кинокўрсатув.
22.45—23.10 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II

«ОМАД» таништиради:

18.30 «Мультфейерверк».
18.55 «Ҳайвонот дунёсининг сирлари».
19.45 Янгиликлар.
19.50 «Хусусийлаштириш: қадамбақадам».
20.10 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва Эълонлар.
20.35 Видеогид.
20.55 «Теле-ательe-шоу».
21.05 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва Эълонлар.
21.45 «Кинонигоҳ».
23.25—23.45 Жаҳон янгиликлари («Эй-Би-Си»).

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Мультькарусель».
18.55 «Ислоҳот ва масъулият».
20.25 «Дурдаршн» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.25 «Би-Би-Си» янгиликлари.
21.35 «Бизнес-банк».
21.50—22.30 «Бизнен мирас» (татар тилида).

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

5.00—8.00 «Телетонг».
18.00 «Тиғиз пайт».
18.20 «Шаддод Роза». Телесериал (Мексика).
19.00 «Мавзу».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 «Время».
20.40 «Илк манбадан».
20.55—22.35 Режиссёр Александр Митт фильми. «Сибирда изсиз кетганлар».

ЧОРШАНБА, 12

ЎзТВ I

6.00—8.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 «Оловнинг тизгинланиши». Бадиий фильм. 1—2-сериялар.
10.40 Ўқув кўрсатуви. Кимё.
11.10 Чолғу куйларидан концерт.
11.30 Ўқув кўрсатуви. Зоология.
12.00 «Ёшлик» студияси. «Мўъжизалар оламида».
12.30 «Ҳуқуқингизни биласизми?».
12.50—13.40 «Фахрийлар — фахримиз».
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 Болалар учун. «Қўнғироқча».
18.40 Ўқувчи ёшларнинг сиртқи телевизион олимпиадаси. Физика.
19.10 Спорт хабарномаси.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Ойбек таваллудининг 90 йиллиги олдидан. Бир асар тарихи. «Болалик».
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 «Яқинлашаётган Америка».
22.00 «Олтин мерос». Ўзбекистон халқ ҳофизи Одил Ҳофиз.
22.50 Миллий кураш бўйича Ат-Термизий хотирасига бағишланган Халқаро турнир.
23.20 — 23.45 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II

«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 «Ўзим ҳақимда...».
19.00 «Дарсга қўнғироқ...».
19.45 «Мусиқий меҳмонхона».
20.45 «Дарвоқе...».
21.05 «Тошкент оқшомида».
22.05—23.45 «Кинематограф».

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Мультькарусель».
18.55 «Барча юлдузлар».
19.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

«ОМАД» таништиради:

20.20—23.30 «СПОРТ ҚИТЪАСИ».

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

5.00—8.00 «Телетонг».
18.00 «Тиғиз пайт».
18.20 «Шаддод Роза». Телесериал.
19.00 «Биз». В. Познернинг муаллифлик кўрсатуви.
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 «Время».
20.45—22.40 Режиссёр Кира Муратова фильми. «Жиззаки милиционер».

ПАЙШАНБА, 13

ЎзТВ I

6.00—8.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 «Хайр, кабутарлар». Бадиий фильм.
9.30 Ўзбек тилини ўрганамиз.
10.00 Дала юмушлари.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Табиатшунослик.
11.00 «Ёшлик» студияси. «Талабалик йилларим».
11.30 «Сиҳат-саломатлик» почтасидан.
12.00 «Созимда севги васфи». Концерт.
12.30 «Бола бошидан...».
13.10—13.40 Янги китоблар.
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 Болалар учун. «Улғайиш поғоналари».
18.40 Ўқувчи ёшларнинг сиртқи телевизион олимпиадаси. Кимё.
19.10 Шеърий дақиқалар.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Инсон ва қонун».
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 «Мен ва дунё».
22.05 Бастакор Туйғун Отабоев қўшиқлари.
22.35 Миллий кураш бўйича Ат-Термизий хотирасига бағишланган Халқаро турнир.
23.05—23.30 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II

«ОМАД» таништиради:

18.30 «Омад» тақвими.
18.35 «Кўнгил».
18.40 «Жозиба».
19.00 «Бир шингил ҳангома».
19.10 «Муҳаббатга ошно қалблар».
19.30 «Теле-ательe-шоу».
19.40 Видео янгиликлари.
20.05 Янгиликлар.
20.10 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва Эълонлар.
20.55 «Кинонигоҳ».
22.35—22.55 Жаҳон янгиликлари («Эй-Би-Си»).

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Мультькарусель».
18.55 «Ҳаракатда баракат».
19.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.20 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари.
20.40 «Дурдаршн» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.40 «Дидар» (қозоқ тилида).
22.20 «Ўзбекистон — қадрдон уйимиз».
22.50— 23.25 «Интилиш».

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

5.00—8.00 «Телетонг».
18.00 «Тиғиз пайт».
18.20 «Шаддод Роза». Телесериал.
19.00 «Маҳбуба». Э. Рязановнинг муаллифлик кўрсатуви.
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 «Время».
20.40 «Москва, Кремль».
21.05 — 23.10 Кино асри. Брижит Бардо «Рома хиёбони» фильмида (Франция, 1971 й.).

ЖУМА, 14

ЎзТВ I

6.00—8.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 «Пушчик Прагага боради». Бадиий фильм.
9.25 Немис тили.
9.55 «Болалигим — пошшолигим».
10.15 «Жўрахон ака». Телефильм.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Адабиёт.
11.00 «Ёшлар ва замон».
11.30 Ўқув кўрсатуви. Ўзбекистон халқлари тарихи.
12.00—14.00 «Биз танлаган йўл». Видеоканал.
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Зангори филча». Мультфильм.
18.20 «Истеъдод қирралари».
18.50 «Тараққиёт».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Ассалому алайкум, азизлар!». «Ўзбектелефильм» премьераси.
20.10 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 «Маърифатнома».
22.00 Ўктам Аҳмедов ва Рушель Рубиновлар ижросида мумтоз ашулалар.
22.40 «Алангали сўқмоқлар». Бадиий фильм.
23.55—00.20 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II

«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 «Фильмлар ва тақдирлар».
19.10 «Гўзаллик бунёдкорлари».
19.40 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
20.10 «Билиб қўйган яхши».
20.35 «Раъно Шарипова куйлайди». Фильм-концерт.
21.05 «Тошкентнома».
22.05—22.25 Ўзбек киносининг 70 йиллигига. «Анҳор бўйларида».

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Мультькарусель».
18.55 «Кўнгил кўприклари».
19.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

«ОМАД» таништиради:

20.20 «Эм-Ти-Ви»дан мусиқалар.
20.30 Эълонлар.
20.35 «Панорама».
21.05 «Салом, ёшлар!».
21.50 «Даракчи».
22.00 Эълонлар.
22.05—23.45 Видео — «О».

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

5.00—8.00 «Телетонг».
17.55 «Бомонд».
18.15 «Шаддод Роза». Телесериал.
18.55 «Мўъжизалар майдони».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 «Время».
20.45 «Мастер ва Маргарита». Телесериал. 2-серия. 2-қисм.
21.35 «Талқинлар».
21.50—22.30 «Взгляд».

ШАНБА, 15

ЎзТВ I

6.00—8.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 «Осмондан тушган мерос». Бадиий фильм.
9.25 «Футбол майдонларида».
9.45 «Ёшлик» студияси. «Давраға кел, дугонажон!».
11.05 Мультфильм.
11.25 «Оламни асранг!».
11.55 «Кинокўзгуда акс этган санъат». Кинокўрсатув.
12.25 Оилавий ансамбллар телевизион фестивали. Қорақалпоғистон Республикаси.
13.00—13.40 «Учрашув».
17.55 Кўрсатувлар тартиби..
18.00 Болалар учун фильм. «Писмиқ».
18.40 «Дилдан куйлаб, ўйна қувнаб».
19.15 Спорт хабарномаси.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Ўзбекона лутф».
20.30 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 «Санъат сеҳри». Мусиқий видеоканал.
22.40 Футбол бўйича Ўзбекистон чемпионати. «Нурафшон» — «Навбаҳор».
23.25 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
23.35 «Тунги ёғду». Дам олиш кинодастури.

ЎзТВ II

«ОМАД» таништиради:

9.00 «Мультфейерверк».
9.25 «Ҳайвонот дунёсининг сирлари».
10.15 Янгиликлар.
10.20 «Хусусийлаштириш: қадамбақадам».
10.40 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва Эълонлар.
11.05 Видеогид.
11.25 «Теле-ательe-шоу».
11.35 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва Эълонлар.
12.15 «Кинонигоҳ».
13.55 Жаҳон янгиликлари («Эй-Би-Си»).
14.15 — 18.30 «СПОРТ ҚИТЪАСИ».

«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 «Табассум».
19.10 «Антенна».
19.40 «Пульс».
19.55 «Акс-садо».
20.25 «Менинг кўчам».
20.40 «Эсдалик учун дастхат».
21.05 «Ҳар соҳадан бир шингил».
21.25 «Гладиаторлар». Спорт-шоу.
22.10—23.50 «Кинематограф».

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

10.00 «Мюзик-холл».
10.30 «Ўзбекистон жаҳонга юз тутмоқда».
11.00—12.00 «Ёшлик» студияси. «Талабалар саҳнасида».
17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Мультькарусель».
18.55 «Ёшлик» студияси. «Гул ва...».
19.35 «Колумб кашф этган диёр».
20.25 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
20.50 «Грифон». Ўзбекистон кинематографчиларини махсус соврин билан мукофотлаш маросими.
21.50 «Би-Би-Си» янгиликлари.
22.00 «Бу ажиб дунё».
22.20—22.30 «Си-Эн-Эн» янгиликлари.

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

17.20 «Кулгининг чеки йўқ ёки Одессадаги ҳазил-мутойибалар».
18.15 «Қайсар қизча». Детектив кинокомедия (Франция, 1993 й.).
19.40 Хайрли тун кичкинтойлар!
20.00 «Время».
20.45 «Мастер ва Маргарита». Телесериал. 3-серия. 1-қисм.
21.30 «Оба-на».
22.05—23.00 «Матадор».

ЯКШАНБА, 16

ЎзТВ I

6.00—8.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 Буюк Ғалабанинг 50 йиллигига. «Дивизия командирининг бир куни». Бадиий фильм.
9.30 «Шоҳруҳ» клуби.
10.00 «Ёшлик» студияси. «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 Болалар учун. «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
11.30 «Қишлоқ ҳаёти».
12.30 Баҳор тароналари.
13.00 «Эзгуликка интилиб».
13.35—15.00 «Маънавият» видеоканали.
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Қўғирчоқлар — менинг дўстларим».
18.35 «Фан фидойиси». Академик Ёлқин Тўрақулов.
19.05 «Ойнаи жаҳонда...».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ҳафтанома» (рус тилида).
20.00 Эълонлар.
20.05 «Санъат олами».
20.30 Дам олиш концерти.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ҳафтанома».
21.30 Эълонлар.
21.35 «Мерос». Бобур.
22.20 «Фитна». Бадиий фильм.
23.55—00.25 «Ҳафтанома».

ЎзТВ II

«ОМАД» таништиради:

10.00 «Омад» тақвими.
10.05 «Кўнгил».
10.10 «Жозиба».
10.30 «Бир шингил ҳангома».
10.40 «Муҳаббатга ошно қалблар».
11.00 «Теле-ательe-шоу».
11.10 Видео янгиликлари.
11.35 Янгиликлар.
11.40 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва Эълонлар.
12.25 «Кинонигоҳ».
14.05—14.25 Жаҳон янгиликлари («Эй-Би-Си»).
17.00 «Совға».
17.30 «4/8». Мусиқий дастур.
17.50 Жаҳон географияси.
18.40 Эълонлар.
18.45 Видео — «О».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Курьер».
20.50 «...яна об-ҳаво ҳақида».
21.00 «Постфактум».
21.10 Жаҳон янгиликлари («Эй-Би-Си»).
21.30 «Панорама».
22.00 «Кимга қанақа?».
22.40 Эълонлар.
22.45 «Даракчи».
22.55 Эълонлар.
23.00—00.40 Видео — «О».

ЎзТВ III

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

9.00 Мультфильм.
9.40 «Жонли сайёра».
10.00 «Коллекция».
10.20 «Менинг кўчам».
10.35 «Олтин атиргул» ғори». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 12-серия (Италия).
11.25 «Маски-шоу».
11.40 «Хонадонингиз осойишта бўлсин».
12.40 «Кинематограф».
14.20—14.30 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
18.40 «Ёшлар билан юзма-юз».
19.10 «Дурдаршн» телекомпаниясининг янгиликлари.
20.10 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
20.35 «Грифон». Ўзбекистон кинематографчиларини махсус соврин билан мукофотлаш маросими.
21.35 «Би-Би-Си» янгиликлари.
21.45 «Бу ажиб дунё».
22.05 «Мусиқий жилолар». «Атлас» гуруҳи.
22.45—22.55 «Си-Эн-Эн» янгиликлари.

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

18.15 Катрин Денев «Ҳинди-Хитой» мелодрамасида (Франция, 1992 й.).
21.00 «Якшанба». Ахборот-публицистик кўрсатуви.
21.45—23.20 «Мастер ва Маргарита». Телесериал. 3-серия. 2-қисм. 4-серия. 1-қисм.

Иккинчи ТошДавТИ раҳбарияти, касаба уюшмаси ва биофизика кафедраси ходимлари кафедра доценти Ҳусан Каримовга оналари
Мунаввар ая КАРИМОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия ва ҳамдардлик билдирадилар.

«Фонон» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси, бирлашманинг кўп йиллар фаолият кўрсатган ходими
Жўра САДУЛЛАЕВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласи, қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат Иқтисодиёт университети жамоаси «Статистика» кафедрасининг доценти У. Исоқовга волидаи муҳтарамаси
Умринисо ая ИСОҚОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳуманинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Тошкент давлат инженер-техник тадқиқотлар институти жамоаси институт директори А. И. Исломовга укаси
Ҳомид Исломович ИСКАНДАРОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

• 9 апрель — Амир Темур таваллуд топган кун

ЎЗБЕК ЭЛИ ҚИСМАТИДА ЎЛМАС ҲАҚИҚАТ

Кўпинча чироқнинг шуъласи уни кўтариб олган одамга тегмайди, уни ёритмайди, дейишади. Бу ҳолни, айниқса, зиёдан янада кўпроқ одам баҳраманд бўлсин, дея уни баландроқ кўтарган киши мисолида яққолроқ тасаввур қилиш мумкин.

ЧИРОҚ КЎТАРГАН ОДАМ

Ростдан ҳам тўғридан қараганда оломон чироқ ёки машъалани юқори тутган қўлнинг эгасини кўрмайди, унга парво ҳам қилмайди. Баъзан олимларнинг хизмати ҳам шунга ўхшаб кетади: ўзгалар дилини равшан қилиш учун ёнади, адо бўлади. Бу фидойилик эса турлича қадрланади. Эҳтимол, худди шу ўринда жамиятнинг қиёфаси намоён бўлар. Тарихда эса бунга мисоллар кўп, улардан иккитасини қиёсан келтирайлик.

Албатта, муболағага берилмасдан, маддоҳлик қилмасдан «ўтмишимизнинг олтин даври» деб баҳоланаётган Темур ва Темурийлар замонига назар ташлайдиган бўлсак, илм-фан аҳлига муносабатда энг оддий қадрият ўлчови шуки, бу ҳукмдорларнинг ўзи ё олим, ё шоир бўлган. Зеро, сулоланинг асосчиси буюк Амир Темур ўз «Тузук»ларида «Салтанатимни ўн икки тоифага бўлиб, уларга таянган ҳолда иш юргиздим. Салтанатим қонун-қоидаларини ҳам шу ўн икки тоифага боғлаб туздим. Бу ўн икки тоифани салтанатим фалакининг ўн икки буржи ва давлатим корхонасининг ўн икки ойи, деб ҳисобладим» дея рақам қилар эканлар, энг аввало шундай қайд этиб қўйганлар: «Биринчи тоифа — саййидлар (пайғамбар авлодлари — Ҳ. С), уламо, шайхлар, фозилларни ўзимга яқинлаштирдим. Улар менинг саройимга доимо келиб-кетиб, мажлисимни безаб туришди...» «Уламо, шайхлар, фозиллар» — илм аҳли, олимларга кўрсатилган бундай ишонч ва эътибор туфайли салтанатда илм-фан гуллаб-яшнагани, натижада, маданият юксалиб, умуминсоният хазинасига улкан ҳисса бўлиб қўшилганини бугун тарих тасдиқлаб турибди.

Афсуски, одамзод бошидан не кунлар кечмади, бу тириклик уммонида қандай тўфонлар қўпиб, маърифат кемасига зарбалар етказмади? Шунингдек, сўз санъати ёки дунё сирларини кашф қилиш борасида мислсиз кашфиётлар қилган улуғ кишиларнинг қисмати ҳам турлича бўлганини биламиз. Бири ҳукмдорнинг доно маслаҳатчиси сифатида мамлакат фаровонлиги йўлида сидқидилдан хизмат қилган бўлса, бири қопга солиб дарёга чўктирилди. Ёки бошқасининг кўзига нил тортилган бўлса, ўзгаси умрбод қамоқ азобига мубтало этилди. Хуллас, кўҳна тарих қатида бу қавмнинг ёруғ кунлари кам бўлган...

...1221 йил 10 апрелда (баъзи манбаларда 1229 йил кўрсатилган) мўғил босқинчилари Хуросоннинг пойтахти Нишопурни эгаллайди. Жангда ҳалок бўлган лашкарбошининг хуни эвазига шаҳарни аёвсиз талаш ва ер билан яксон қилиш ҳақида амр бўлади. Юз ёшдан ортиқ умр кўриб жуда кекса-риб қолган Фаридиддин Аттор шу пайтда Нишопурда яшарди.

Ноёб дорилар ва қимматбаҳо атир-упалар билан савдо қилувчи художўй, соф дил дўкондор Иброҳимнинг ўғли Муҳаммад улуғ инсон бўлиб етишганди. У шайх Нажмиддин Кубронинг халифаларидан шайх Мажддиддин Бағдодий қўлидан дарвешлик ҳирқасини кийган, умр бўйи сурункали меҳнат қилиб, сўфия ҳикоятлари ва машойих ривоятларини йиққанди. Тарихчи Давлатшоҳнинг таъкидлашича, «ҳеч ким бунчалик маълумот, рамзу ишорат ва ҳақойиқу дақойиқ» сўзларни жамламаган эди. Жами ижод маҳсули 250 минг байт (ярим миллион мисра)ни ташкил этган шайх Фаридиддин (диннинг ягонаси) Аттор (касбга ишора) деб шуҳрат қозонган ул зоти шариф қаламига мансуб бўлган «Илоҳийнома», «Асрорнома», «Мусибатнома», «Мазҳарул ажойиб», «Жавҳаруз зот», «Шарҳул қалб», «Мантиқут тайр», «Тазкиратул авлиё» сингари шеърий достонлар ва насрий асарларда одам зоти хаёлотида кечадиган ғойибона ҳолатлар сурати чизилган эдики, уларни ҳеч ким шайх Аттор каби идрок этолмаганди. Шоирнинг бетимсол маҳорати туфайли уни мутолаа қилганда «ишқ», «бахт», «шодлик» каби мавҳум туйғуларни худди қалам ёки дафтарни кўриб тургандек аниқ ҳис этасиз. Алишер Навоий Фаридиддин Атторни илоҳий сўз соҳиби сифатида энг юксак даражада улуғлаган. Шайх Аттор ҳаётлик чоғида шеърият мулкининг бошқа бир султони — Жалолиддин Румийнинг иқболига ҳам оқ фотиҳа берган, уни ойдин тариқатга йўллаган эди. Жалолиддин отаси билан Балхдан чиқиб, Ҳажга бораётганда, йўлда шайх Атторга дуч келадилар. Шунда улуғ шоир 12-13 ёшли боланинг буюк инсон бўлишини башорат қилиб, унга ўзининг «Асрорнома» достонини ҳадя этган экан. Ёки ёш Алишер (Навоий) нинг мусаффо қалбига олам сирларини олиб кирган ва шундаёқ, эҳтимол, унинг юксак камолини белгилаб қўйган мўъжизавий куч — «Мантиқут тайр» достони ҳам шайх Фаридиддин Аттор қаламига мансублиги билан диққатга сазовор.

Асарлари билан буюк наҳрлар кўзини очган, шеърларида Ҳаққа етиш сирларини кашф этиш билан комил инсон тимсолини яратишга интилган улуғ шоир ўзи тараннум этган мангу висолга етиш фурсатини кутиб яшаётган кунларда Нишопур ёғий фаҳрига тиз чўкди. Мўғиллар шаҳарни шафқатсизларча талаш, одамларни асир олишга киришиб кетдилар. Ривоят қилишларича, бир мўғил аскари Атторни банди қилиб судраб борарди. Шоирни танийдиган бир киши унга раҳми келиб (Фаридиддин Аттор 114 йил яшаган, деган маълумотлар бор, демак шу ёшдаги мўйсафиднинг аҳволи ростдан ҳам нотавон бўлган)минг динорга сотиб олмоқчи бўлади. Мўғил рози бўлиб турганда, Аттор «Бу кам, мени арзон сотма, мени яна ҳам қимматроқ сотасан,» — дейди. Аскар яна судраб кетади. Кейин қари, тўкилиб қолган чолни бир дирҳамга ҳам сотиб олишмайди. Шунда бошқа мўғил бир қоп сомонга алмаштиришни таклиф қилади. Шайх энди дунёдан тўйган, унга ҳаёт керак эмасди. Кутилган пайт келган эди. «Мени тезроқ сот, бундан бошқасига арзимайман», дейди. Жаҳли чиққан ваҳший мўғил қиличи билан асирини чопиб ташлайди. Фоний дунёни тарк этишни аллақачон ихтиёр этган шоирнинг истаги ана шундай амалга ошади.

Дунёни илоҳий сўз билан мунаввар этган, олам сирларини инкишоф айлаб, тафаккур осмонида ойдек тўлишган шайхнинг кимлиги мол-дунё ҳирси билан кўр бўлган саҳройи учун аҳамиятсиз эди. Одамзотнинг улуғ фарзандларидан бирининг ҳаёти шундай якун топган. Шайхнинг жасадини Нишопурга олиб келиб, дафн этадилар, қабр устига чоғроққина мақбара тикланади. XV асрга келиб Алишер Навоий шайх Фаридиддин Аттор сағанасини қайтадан тиклаб, маҳобатли мақбара қурдиради. Бу жой одамларнинг зиёратгоҳига айланади.

Йиллар турлича из қолдириб кечаверди. Худди олам меҳвари — қуёш атрофида булутлар бор-йўқлигига қараб, обҳавони аниқлаганларидек, илм аҳлига муносабат ижтимоий ҳаёт табиатини белгилашда етакчи мезон бўлиб қолаверди. Шунингдек, мутафаккирлар уламони хўрлаган ҳукмдорнинг юртида ҳамма нарса зулмат ичида қолишини ва бундай тузумнинг умри қисқалигини кашф этдилар. Худди шунингдек, иғво туфайли машҳур шайх Мажддиддин Бағдодийнинг бошини кесиб, жасадини Амударёга ташлатган Муҳаммад Хоразмшоҳ салтанати тезда фаторат топиши башорат қилинган эди. Ростдан ҳам ўзига ортиқча бино қўйган бу туркий шаҳаншоҳ мўғилларга қарши кучларни бирлаштира олмади ва оқибатда бутун авлоди билан маҳв этилди.

Орадан 150-200 йиллик фурсат ўтди. Фалак чархи айланиб, тарих саҳнасига Амир Темур чиқди.

Соҳибқироннинг давлатни бошқариш борасидаги кўп қиррали фаолиятида илм-фан ва ижод аҳлига муносабати тўғрисида чалкаш маълумотлар эшитиб келдик. Эҳтимол, баъзи тарихчилар биз юқорида гувоҳи бўлган шайх Атторнинг фожиали қисматига ўхшаш даҳшатли воқеаларни атайлаб Темурга нисбат бергандирлар ва ҳақиқатнинг юзига қора чапламоқчи бўлгандирлар. Ҳолбуки, бобокалоннинг қомусий китоби «Тузук»лар ҳам, мозий далиллари ҳам ишончли равишда бу туҳматларни рад этади.

Амир Темур тарихини ёзишда анча илтифотсиз бўлган, ўз қаҳрамонини таърифлашда шафқатсиз йўл тутган Ибн Арабшоҳ ҳам ҳақиқатнинг шафқатсиз кучи олдида ожиз қолади: унинг турли қуйқалар аралаштирилган фикр дарёсидан жаҳонгирнинг биллурдек сийрати шаффофланиб кўринаверади. Баъзан Темурни шайтон билан тенглаштирган, ул зотнинг қўли шикасталиги учун ёза олмаганлиги туфайли «саводсиз» деб ёлғон айблаган тарихчи гувоҳлик беради: «Темур тенгги йўқ феъл-атворли, чуқур мулоҳазали киши,... олимларга меҳрибон бўлиб, саййиду шарифларни ўзига яқин тутарди,... ҳар қандай ҳунар ва касб бўлмасин, агар унда бирон фазилат ва шарофат бўлса, шу касб эгаларига ғоятда меҳр қўйган эди».

Рақам қилишларича, Темур бўш вақтларида олимлар билан турли шаҳарлар, подшоликлар, давлатларнинг тараққиёти ва инқирози сабаблари ҳақида мунозара қилишни яхши кўраркан. Зафарли юришлари давомида эса бир тамойилга қаттиқ амал қилинган: уламоларга, ҳатто хат танийдиган кишиларга шикаст етказмаслик, уларга шафқат кўрсатиш амр этилган. Аксинча, фатҳ этилган ўлкаларнинг машҳур олимларини ўз тарафига ўтказишга интилган. Соҳибқирон душман саройида қўлга олинган Жазирий, аллома Шамсиддин қози, машҳур шайх Бухорийга турли совғалар ҳадя этиб, кўнглини олган. Ўз саройида кашфиётларини давом эттириш имконини яратиб берган. Кейинчалик уларга катта миқдорда маош белгилаб, масъулиятли вазифаларга тайинлаган. Амир Темурнинг олимларга ҳурмати шунчалар чексиз бўлганки, ҳатто ўзи билан мунозарага киришган ва енгиб чиққан алломаларни ҳам илтифоти билан сарофроз этган. Жумладан, аллома Шарафиддин Ҳалабий соҳибқирон билан кескин мунозарага боради. Бунинг эвазига... олимнинг икки мингта яқин шогирди билан ўз ҳимоясига олади ва ҳаммасига қимматбаҳо ҳадялар улашади. Шу ўринда бобокалон қалбининг буюклигига ва ҳар бир сўзни (ҳатто аччиқ аскияни ҳам) ўз ўрнида қабул қила олишига бир мисол келтирмоқчимиз.

Саройда шоир Аҳмад Кирмонийнинг ўзига муносиб мавқеи бор, у маснавийда «Темурнома» достонини ёзган, соҳибқирон билан яқин муносабатда бўлар, баъзан қалтис ҳазиллар қилишга ҳам журъат этарди. Бир сафар Темур шоирдан «Мени сотсалар, қанча баҳо қўярдинг?» деб сўраган. Шоир: «Йигирма беш динор». Темур эътироз билдириб, «Белимдаги камарим 25 динор туради...» деса, шоир «Мен ҳам шуни назарда тутаяпман...» деб жавоб берган. Ўз қадрини яхши билган жаҳонгир бу гапга парво қилмаган.

Ёки араблар оламида «валлиуллоҳ», «қозилар қозиси» деб шуҳрат топган Валиуддин Абдураҳмон ибн Ҳалдун Моликийга кўрсатилган марҳамат илм-фан ҳомийлигига ёркин мисолдир.

Миср фатҳиди қўшин Қоҳирага яқинлашгач, султон шаҳарни ташлаб қочади. Ҳимоясиз қолган раъиятга шафқат сўраб, ўндан зиёд аллома Темур ҳузурига йўл олади. Улар илмнинг турли жабҳаларида жуда етишган эдилар, лекин тақдирлари бу гал қандай ҳал бўлишини билмасдилар. Соҳибқирон уларни ўтиришга таклиф этганда, вужудларидаги қўрқув бироз юмшайди. «Кейин Темур уларга жилмайиб табассум билан мурувват қилди», деб ёзади. Ибн Арабшоҳ. Меҳмонларни зимдан кузатиб, уларга ўз баҳосини қўяётган Темур Ибн Ҳалдунни кўрсатиб «Бу одам бу ерлик эмас» дейди. Шундан кейин таҳлика кўтарилиб, суҳбат учун йўл очилади. Олимлар қайнатилган гўшт ва бошқа тансиқ таомлар билан сийланади. Соҳибқирон уларга саволлар бериб, мунозара қилади. Зиёфат сўнггида Ибн Ҳалдун баланд овозда нидо қилиб, кўплаб араб подшоҳларини кўрганлигини, фикр уммонида мағрибу машриқни мушоҳада қилганини, лекин бугунги илтифот уни қайта тирилтирганини ва ҳақиқий подшоҳ ким эканини билиб олганини баён қилади. Кейинчалик ҳам ажойиб тарих муаллифи, билимдон закий ва ростгўй адиблардан ҳисобланган Ибн Ҳалдун Темурдан юксак ҳурмат-эътибор кўрди, жаҳонгирнинг хос мажлисларида иштирок этадиган бўлди. У юришларда ҳамроҳлик қилди, сафарлар асносидаги мулоқотлар жараёнида бобокалон шахсини янада яқиндан билди. Дунё тарихининг ибтидосидан бошлаб шарқу ғарб подшоҳлари ҳаётини тўла-тўкис китобларида баён қилган аллома буюк зот олдида қуллуқ қилишдан ўзини тия олмайди, уни «бутун инсоният орасида тенгги йўқ киши» деб таърифлайди. Амир Темур паноҳида иккинчи бахтли умрини яшаётган кекса олим амали ёмонлик бўлган подшоҳлар даврида кечирган кунларидан афсусланади. Бу фоний дунёда тақдир олдинроқ Темур билан дуч қилганда, унинг саройида қул сифатида хизмат қилишдан ҳам бахтиёр бўлишини изҳор этади. «Умрим қандай қилиб сенинг хизматингдан ўзганинг хизматида ўтди? Нега менинг кўзларим сенинг сиймонг нурларини ўзига сурма қилмади?» дея хитоб қилади Ибн Ҳалдун. Ибн Арабшоҳ бу лавҳаларни зикр этишда ўз эҳтиросларини дариғ тутмайди.

Албатта, ўзга юрт фарзандининг ўз ватанини тасарруф қилган фотиҳга нисбатан бундай эътирофини изоҳлаш ортиқча. Ана шундай далиллар эса бобокалонимиз шахсини тўла тасаввур қилишимизга ёрдам бериши билан бирга соҳибқирон юришларининг моҳиятини тушунишимизга ҳам йўл очади.

Хуллас, вақт уммонида жангу жадаллар шовқини-ю урушлар даҳшати ғарқ бўлиб кетди. Фақат ўша кунлар шоҳиди сифатида муаззам мадрасалар боқий турибди, уларда амалга оширилган кашфиётлар шуҳрати XXI аср чегараларигача етиб келди. Асрлар зулматини енгиб, минг йиллар оша зиё таратаётган чироқнинг пилигини эса ҳазрат Амир Темур ўз муборак қўллари билан кўтариб қўйган эдилар...

Ҳаким САТТОРИЙ,
журналист.

Инсоф-иймон туйғуси, диёнат мезони Амир Темур ҳаётининг мазмунини ташкил этади. Оламнинг қарийб ярмига жаҳонгир эрса-да, у куч-қудрат зўрлик, зўравонликда эмас, аксинча, адолатда эканини теран англади.

АМИР ТЕМУР АСЛИ ҚАЕРДА ТУҒИЛГАН?

Шу кунгача бу улуғ инсоннинг таваллуд топган ери ҳаққоний равишда қадимги Кеш (Шаҳрисабз)га қарашли Хожаилғор қишлоғи деб келинган. Лекин кейинги пайтларда, айниқса, Амир Темур шахсига муносабат тўғри томонга ўзгаргандан кейин, бу хусусда янги-янги фикрлар пайдо бўляпти.

Айрим қаламкашлар, кўпинча касб-кори тарихчи бўлмаган ва тарихчилик жабҳасига энди кириб келаётган баъзи ёш ҳамкасбларимиз Амир Темур ҳақида, хусусан, унинг таваллуд топган жойи ҳақида ханузгача эшитилмаган фикр-мулоҳазаларни билдирмоқдалар. Баъзилар ҳазрат соҳибқирон Чиғатой хонларидан Қозонхон (1343—1346)нинг қароргоҳларидан Занжирсаройда («Зафарнома» муаллифининг маълумотларига қараганда, бу сарой Насафнинг кунботар тарафида, ундан икки кунлик масофада жойлашган, Мубоpакдан 10-12 чақирим) таваллуд топган десалар, бошқа бирлари Темур туғилган жойнинг номи Шаҳрисабз билан Насаф оралиғида бўлган Ниёзий қишлоғи деб айтмоқдалар.

Хўш, бу фикрларнинг қайси бири тўғри? Хожаилғорми, Кешми, Занжирсаройми, ё Ниёзий қишлоғими? Одатда бундай муҳим ва ўта масъулиятли масалани ўша замонлардан қолган манбалар ҳал қилади. Биз, манбашунослар, бундай ҳолларда ўша пайтларда яратилган манбаларга мурожаат қиламиз.

Шунда ҳам уларнинг асллларига, ишончлиларга мурожаат қиламиз ва муҳокама қилинаётган масала ҳақида, уни ҳеч бўлмаганда учта манба тасдиқлаган тақдирдагина, қатъий бир фикр айтамиз.

Энг аввал Темур Занжирсаройда ёки Ниёзий қишлоғида туғилган, деган «янги» фикрларга тўхтаб ўтамиз.

Занжирсарой масалаласига келсак, буни Поён Равшанов билан Жума Қурбонлар «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг 1992 йил 14,28 февраль ҳамда 30 март сонларида чоп этилган катта мақолаларида (мақолалар кейинча китоб ҳолида нашр этилди, ҳозир бу китобни бир қадар кенгайтириб қайта нашр этмоқчи бўлиб юришибди) кўтаришган. Мақола асосан турли даврларда ёзилган нақл-ривоятлар ва ҳозирда ҳаёт бўлган кекса фахрийларнинг оғзаки маълумотларига асосланган. Тўғри, Занжирсаройнинг Амир Темур ҳаёти билан боғлиқ тарафлари ҳам бор. Масалан, 1379-80 ва 1385-86 йил қишини ҳазрат соҳибқирон шу ерда ўтказди («Зафарнома» в. 153 а, 162 б, 176 а). Ва яна Олтин Ўрда хони Тўхтамиш ва Хоразм лашкари Темурнинг Мовароуннаҳрда йўқлигидан (у ўша пайтда Форс ва Ироқ юриши билан банд эди) фойдаланиб, 1387 йили Мовароуннаҳрнинг жуда кўп қишлоқларини талади ва ўшанда Тўхтамишхон Занжирсаройни ёқиб юборди («Зафарнома», в. 193 а). Занжирсарой «Зафарнома»да сўнгги марта 1395 йил воқеалари орасида тилга олинади. Маълумки, ўша йил Темур Терек дарёси (Шимолий Қофқаз) бўйида Тўхтамишни тор-мор келтириб, Олтин Ўрданинг ҳарбий-сиёсий қудратини синдирди.

Ниёзий масаласига келсак, бу ҳақда фақат битта манбада, узоқ Форс мамлакатида ёзилган (1413 й.) Муъиниддин Натанзийнинг «Мунтаҳаб ут-таворих» («Тарихлар сайланмаси») асарида, Темурнинг амир Ҳусайн билан кураш олиб борган йиллари (XIV аср 60-йилларининг охири)га бағишланган қисмда, асарнинг бир жойида маълумот келтирилган. Бу ҳақда хусусан бундай дейилган: «Амир Ҳусайннинг илтимосига кўра, саййидлар, қозилар, имомлар ва ўша тарафнинг доруғалари, ҳаммалари бир бўлиб, султони ғозий (Амир Темур) олдига бордилар ва узру шафоат тилаб, Амир Ҳусайннинг мактубини унга етказдилар... Султони ғозий бузрукворлар насиҳатини тарозуга солиб кўриб (ярашишга) розилик берди, сўнг туннинг иккинчи ярмида отланиб, Самарқанд томон юзландилар. Эрталаб ҳеч кимга хабар қилмасдан Самарқанд дарвозасидан шаҳарга кириб боришга жазм қилган эди. Йўлда унга бир киши дуч келди ва «Амир Ҳусайн охиратта равона бўлди» (деган) хабар берди. (Илгари ҳам) шунақа ёлғон-яшиқ (гап) бир неча марта тарқатилган эди. (Шу боис) султони ғозий шаҳарга киришни ўзига эп кўрмади. Отлар дам олсин, деб бир фурсат тўхтаган бўлди-да (сўнг), маҳаллалар орқали Шодмонга қараб кетдилар... (Ўшанда) узоқдан қораунас лашкари қўшинларининг қораси кўринди. Султони ғозий уларга дарҳол ташланиб, тўзитиб юборди-да, Оби ёмға борди. Бу ерда отлари сув билан ўтга тўйиб олиб, чарчоқлари чиққач, у ердан туғилган қишлоғи Ниёзийга қараб жўнади». Темур таваллуд топган жой ҳақида «Мунтаҳаб ут-таворих»да айтилган бор гап шу.

Албатта, Муъиниддин Натанзий келтирган бу маълумот диққатта молик. Лекин бу ном-Ниёзий номи мазкур асарда ҳам, бошқа манбаларда ҳам шу маънода бошқа учрамайди.

Энди Кеш ва Хожаилғор масаласига тўхталиб ўтайлик. Бу номлар, яъни ҳазрат соҳибқироннинг Кеш (Шаҳрисабз) ёки Хожаилғор қишлоғида туғилгани масаласи жуда кўп ишончли манбаларда акс эттирилган. Келинг, ўша манбалардан баъзиларига ва улар келтирган маълумотларга қисқа тарзда тўхталиб ўтайлик.

Ҳофизи Абрў (1430 йили вафот этган) ўзининг «Зубдат ут-таворих» («Тарихлар сараси») асарида: «Ҳазрат соҳибқирон ҳижрий 736 йил шаъбон ойининг 25-куни қуббат ул-хузро (яшиллик қуббаси) навоҳийсида (атрофида) таваллуд топди» (в. 14 б) деб ёзган.

XV асрда ўтган яна бир йирик тарихчи олим Шарафиддин Али Яздий (1454 й. вафот этган)нинг Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий-сиёсий фаолиятини ҳикоя қилувчи «Зафарнома» китобида ўқиймиз: «Саодат асарлик ҳазрат соҳибқироннинг шарофатли мавлуди ҳижрий 736 йил 25-шаъбон сешанба куни кечқурун дилкаш Кеш қалъасининг ташқарисидаги бир жойда содир бўлди» (в. 86 б).

Ибн Арабшоҳ (1383—1450) ўн беш ўн олти йил Самарқандда, Амир Темур саройида истиқомат қилган. Амир Темурни кўрган ва уни яхши билган одам. Унинг ҳақида «Ажойиб ул-мақдур фи тарихи Темур» («Темур тарихида тақдир ажойиботлари») деган муҳим асар ёзган олим. Ибн Арабшоҳ, масалан, Амир Темурнинг Кешга қарашли Хожаилғор қишлоғида туғилганлигини очиқ айтади: «Темур ибн Тарағай ибн Абағайнинг... туғилган жойи, — деб ёзади олим, Хожаилғор деб аталадиган қишлоқдир. Хожаилғор Кешга қарашли жойлардандир». (1-китоб, 88-бет).

Яна бир ишончли манбага мурожаат қилайлик. Бу ҳам XV асрда ўтган машҳур муаррих Фасиҳ Аҳмад Хавофийнинг 1442 йили ёзиб тамомланган «Мужмали Фасиҳий» асаридир. Бу асарда ҳазрат соҳибқироннинг асли Кешданлиги айтилган: «Соҳибқирон Амир Темур ибн амир Тарағай...нинг таваллуди ҳижрий 736 йил шаъбон ойининг 25-куни Кешда содир бўлган» (59-бет).

1404 йилнинг куз ойларида Самарқандда, Амир Темур саройида бўлган ва унинг ҳақида эсдаликлар ёзиб қолдирган Испания элчиси Руи Гонсалес де Клавихо ҳам Темурнинг Кешлик эканлигини айтади. Масалан, унинг эсдаликларида ўқиймиз: «1404 йилнинг 28-августида, пайшанба куни чошгоҳда Кех (Кеш) деб аталган катта шаҳарга келиб тушдик. Шаҳар бошдан-оёқ дарё ва ариқлар кесиб ўтган водийда жойлашган. Шаҳарни обод қишлоқлар ва ям-яшил боғлар ўраб олган. Суғориладиган майдонларида буғдой, узум, қовун-тарвуз ва пахта етиштирилади. Шаҳар баланд сунъий тепалик ва чуқур хандақ билан ўралган, дарвозалари қаршисига эса осма кўприклар ўрнатилган. Сеньор Темурбек мана шу Кешлик. Отаси ҳам шу ерда туғилган (102-бет).

В. В. Бартольд, А. Ю. Якубовский, М. Е. Массон, Г. А. Пугаченкова, чет эллик темуршунос олимлардан Лусьен Кэрэн, Жан Поль Ру ва бошқа жуда кўп йирик олимлар ҳам ҳазрат соҳибқироннинг асли кешлик эканлигини эътироф этганлар. Масалан, В. В. Бартольд ўзининг «Улуғбек ва унинг даври» деган китобида «Темур Кешдан 11 км масофада жойлашган Хожаилғор қишлоғида туғилган» (Асарлар, 11-жилд, 2-китоб, 39-бет) деб ёзади. «Темур, — деб ёзган эди яна бир атоқли тарихчимиз А. Ю. Якубовский ўзининг машҳур «Темур (краткая характеристика)» деган китобининг 53-бетида, — Шаҳрисабз шаҳарига яқин Хожаилғор қишлоғида таваллуд топган». Лусьен Кэрэн ҳам ҳазрат соҳибқиронни Шаҳрисабзга қарашли Хожаилғор қишлоғида («Империя Тимура», 21-бет) туғилган деса, яна бир Француз олими Жан Поль Ру «Тамерлан» деган катта китобида (44-бет) «Темур 1336 йили Шаҳрисабз номи билан шуҳрат топган Кешда туғилди», — деб айтади.

«Ўзбекистон тарихининг биринчи жилдида (435-бет) «Барлос беги Тарағайнинг ўғли Темур Шаҳрисабздан кўп ҳам узоқ бўлмаган Хожаилғор қишлоғида туғилган» дейилган.

Кўриб турибсизки, асл манбаларнинг кўпчилиги, хусусан Ҳофизи Абру, Ибн Арабшоҳ, Шарафиддин Али Яздий, Фасих Аҳмад Хавофий, Абдураззоқ Самарқандий, Мирхонд ва Клавихо каби Темур замондошлари, Бартольд, Якубовский, Массон, Пугаченкова ва хорижий мамлакатларнинг Жан Поль Ру ва Лусьен Кэрэндай йирик олимлари Темурнинг асл юрти Кеш ва унга қарашли Хожаилғор эканлигини айтадилар.

Б. Аҳмедов Ўзбекистон ФАнинг мухбир аъзоси, А. Ўринбоев тарих фанлари доктори, Д. Юсупова О. Бўриев ЎзФА Шарқшунослик институтининг катта илмий ходимлари.

ТАБАРРУК ҚАДАМЖОЛАР БЎЙЛАБ

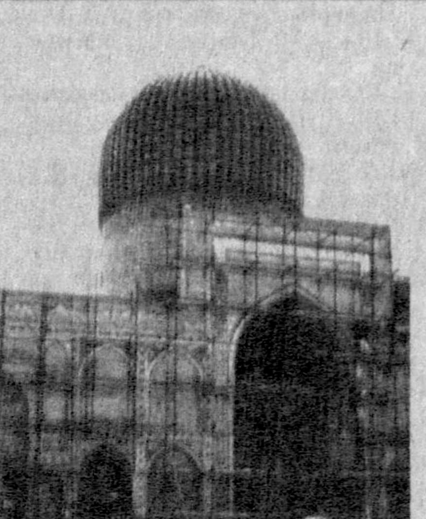

Газетамизда илгари хабар қилганимиздек, буюк бобокалонимиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан ташкил этилган илмий экспедиция сафарини давом эттирмоқда.

Таниқли олимлар, матншунос ва тилшунослар, шоир ҳамда оммавий ахборот воситалари вакилларидан иборат экспедиция аъзолари Чуст, Тўрақўрғон, Косонсой, Янгиқўрғон туманларида бўлиб, буюк ҳукмдор ҳаёти ва фаолияти билан боғлиқ жойларни зиёрат қилдилар. Айниқса, уларда Янгиқўрғон туманидаги Сафедбулоқ мозорида Темур даврига оид тош ёзувларининг сақланиб қолгани катта таассурот қолдирди. Шунингдек, экспедиция аъзолари Косонсойдаги жомеъ масжиди ҳамда соҳибқирон номи билан боғлиқ бошқа жойларни бориб кўрдилар. Бундан ташқари, меҳмонлар Наманган шаҳридаги Мулла Бозор Охунд мақбара-мажмуи ҳамда «Мерос» илмий-маданий ва маърифат марказида бўлдилар.

Диққатга сазовор томони — илмий экспедиция қайси туман ёки шаҳарда бўлмасин, ўша жойларда «Амир Темур ва унинг бутун жаҳон тарихидаги ўрни» мавзусида йиғилишлар, ёшлар ва маҳаллий аҳоли билан учрашувлар бўлиб ўтди. Бу тадбирларнинг ҳаммаси Наманган вилояти халқининг буюк бобомиз ҳаёти ва фаолияти билан янада яқинроқ таништиришда муҳим омил бўлди.

А. МАДАТОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 32-07-94;
Иқтисодиёт 32-36-65;
Маънавият 32-35-60;
Ахборот 32-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — М. Холматова.
Навбатчи — Р. Жумаев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 00160 52346 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топширилди — 23.30.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00